

2019-2020

Rapportage in combinatie met eigenaarschap

Kessel, Jill J.F.G. van

FHKE Den Bosch

2970902

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
1. Probleemanalyse	3
1.1 Aanleiding en context	3
1.2 Probleemstelling	4
2. Theoretisch kader	5
2.1 Inleiding	5
2.2 Eigenaarschap	5
Voordelen	5
Nadelen	5
Vaardigheden	6
2.3 Rapportage	7
Het leerlingrapport	7
Het portfolio	8
Zichtbaarheid	9
3. Onderzoeksvraag	10
3.1 Hoofdvraag	10
3.2 Deelvragen	10
4. Opzet van het onderzoek	11
4.1 Beschrijving en verantwoording van dataverzameling	11
4.2 Respondenten	11
4.3 Instrumenten	12
4.4 Wijze van data-analyse	14
5. Resultaten	15
5.1 Deelvraag 1	15
5.2 Deelvraag 2	20
5.3 Deelvraag 3	22
5.4 Deelvraag 4	26
6. Conclusies en aanbevelingen	30
6.1 Conclusie	30
6.2 Kritische reflectie	32
6.3 Aanbevelingen	33
7. Literatuurlijst	35
8. Bijlage	38
8.1 Enquête ouders	38
8.2 Enquête leerlingen	42
8.3 Resultaten enquête ouders	45
8.4 Resultaten enquête leerlingen	56
8.5 Interview	64

Samenvatting

De onderzoeksschool vindt eigenaarschap bij leerlingen belangrijk. Echter heeft eigenaarschap nog geen concrete plaats op het rapport. Vanuit daar is de volgende onderzoeksvraag ontstaan: Welke vorm van rapportage in combinatie met welke onderdelen van eigenaarschap kan de onderzoeksschool, volgens leerlingen en ouders van de groepen 6, 7 en 8, het beste inzetten?

Begrippen die zoal aan bod komen in het theoretisch kader zijn: cijferrapport, woordrapport, verslag, portfolio, zichtbaarheid, motivatie en betrokkenheid, doeloriëntatie en zelfsturing, self-efficacy en zelfvertrouwen, metacognitie en zelfmonitoren en volharding. Naar aanleiding van het theoretisch kader zijn enquêtes en een interview ontwikkeld. Door middel van deze onderzoeksmethoden is in beeld gebracht wat de mening van ouders en leerling is over de verschillende onderdelen van rapporteren (Alkema, et al., 2015) en de onderdelen van eigenaarschap (Conley & French, 2014).

De conclusie is dat ouders de verschillende onderdelen van eigenaarschap (Conley & French, 2014) belangrijk vinden. Daarnaast denken leerlingen en ouders dat leerlingen op deze onderdelen kunnen reflecteren. Echter wordt in de praktijk nog niet concreet aan het vergroten van het eigenaarschap gewerkt en een aanbeveling is dus om een vervolgonderzoek te doen naar het implementeren van eigenaarschap in de klas. Daarnaast hebben ouders en leerlingen aangegeven dat ze zowel onderdelen van het traditionele rapport als van het portfolio belangrijk vinden. Daarom is een aanbeveling om te gaan werken met een combinatie van beiden.

1. Probleemanalyse

1.1 Aanleiding en context

De huidige maatschappij ontwikkelt zich snel (Hazenbergh, 2019). De samenleving wordt steeds meer digitaal en we onderwijzen leerlingen voor een toekomst die nog onbekend is (Kirschner, 2017). Het is de taak van de leerkracht om leerlingen op te leiden tot toekomstbestendige wereldburgers (Arink, 2018). Hiervoor moeten de leerlingen werken aan de zogeheten ‘*21st century skills*’, dat zijn vaardigheden die nodig zijn om later te kunnen functioneren in de maatschappij (Kirschner, 2017; Voogt & Roblin, 2010). Wanneer leerlingen in staat zijn om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor het leren kunnen zij blijven leren en dit is essentieel in de maatschappij (De Boer, Donker-Bergstra, Kostons, Korpershoek, & Van der Werf, 2012). Leerlingen moeten dus leren om verantwoordelijk te worden voor hun eigen leerproces, dit kan door ze eigenaar te maken van hun eigen leren, er moet dus eigenaarschap ontstaan. (CED-groep, 2016). Conley en French (2014) laten in hun model zien dat eigenaarschap samenhangt met motivatie en betrokkenheid, doeloriëntatie en zelfsturing, self-efficacy en zelfvertrouwen, metacognitie en zelfmonitoren en volharding.

Dit onderzoek gaat over het in kaart brengen van de mening van ouders en leerlingen om daarmee een nieuw rapport te kunnen vormen waarbinnen onder andere eigenaarschap een plaats heeft. Dit onderzoek richt zich op de groepen zes tot en met acht. Dit zijn in totaal negen groepen. Op de onderzoeksschool worden het leerlingvolgsysteem van Cito en methodegebonden toetsen ingezet om de ontwikkeling van leerlingen te volgen. Dit vertaalt zich in het traditionele cijferrapport (Van der Lans & Van der Aa, 2017). Op dit rapport krijgt de leerling een algemene beoordeling en een beoordeling per vakgebied. De algemene beoordeling bestaat uit de volgende onderdelen: gedrag, samenwerken, zelfstandigheid, werkhouding, tempo, concentratie en werkverzorging. Deze beoordeling wordt aangegeven met woorden: onvoldoende, bijna voldoende, voldoende, ruim voldoende, goed. De beoordeling per vakgebied wordt aangegeven met een cijfer. Dit gebeurt op het gebied van taal, rekenen, studievaardigheden, wereldoriëntatie, topografie, gymnastiek en expressie. Op het rapport is per vakgebied ruimte voor de leerkracht om een opmerking te plaatsen.

De onderzoeksschool “Ziet het als haar opdracht om haar leerlingen te begeleiden in het ontwikkelen van kennis, vaardigheden en talenten om uit te groeien tot onderzoekende, leergierige, zelfstandige en sociale burgers die volwaardig mee kunnen doen in de huidige en toekomstige maatschappij.” (Van Sluisveld, 2019, p.1) Op de onderzoeksschool staan onderzoekend en ontdekkend leren, zelfstandig werken, enigszins gestuurde vrije keuze, eigen verantwoordelijkheid en samenwerken centraal (Van Sluisveld, 2019). Uit een gesprek met het onderzoeksteam op 12 september 2019 kwam naar voren dat het begrip eigenaarschap aan de visie van de school gekoppeld mag worden, de school staat voor het bewerkstelligen van eigenaarschap bij leerlingen. Echter, eigenaarschap is niet terug te vinden op het traditionele cijferrapport wat de school hanteert.

Tijdens de onderzoeksbijeenkomst op 12 september 2019 is met het onderzoeksteam van de onderzoeksschool besproken dat gezocht wordt naar een rapportagevorm waarbij onder andere eigenaarschap een plaats krijgt. Deze vorm moet beter aansluiten bij de visie van de school en de mening van ouders en leerlingen.

De onderzoeksschool wil dat het eigenaarschap bij leerlingen in kaart wordt gebracht door middel van een rapportagevorm en is hiervoor in schooljaar 2018-2019 een pilot gestart in de groepen 7. De leerlingen van de drie groepen 7 hebben toen naast het traditionele cijferrapport een ik-rapport gekregen. Dit is een los formulier bij het traditionele cijferrapport waarop leerlingen zichzelf een 'beoordeling' geven wat betreft hun eigen kunnen, hun eigenschappen en hun houding in de klas. Dit rapport is nog niet geëvalueerd en zal tijdens schooljaar 2019-2020 ook nog als pilot ingezet worden in de groepen 7. Tijdens de onderzoeksbijeenkomst op 12 september 2019 is besproken dat het ik-rapport niet voldoende is om het eigenaarschap in beeld te brengen in de groepen zes tot en met acht. Daarom moet onderzocht worden welke vorm van rapportage het eigenaarschap van leerlingen in kaart kan brengen.

1.2 Probleemstelling

De maatschappij blijft veranderen en de toekomst is onbekend. Leerlingen van nu moeten dus zo opgeleid worden dat ze kunnen blijven leren, ze moeten zelfverantwoordelijkheid kunnen nemen voor hun leerproces (Expertis, 2015). Dit kunnen ze leren wanneer ze op de basisschool al eigenaar zijn van hun eigen leerproces (CED-groep, 2016).

Dit onderzoek is gericht op het verkrijgen van inzicht in de mening van ouders en leerlingen van de groepen 6, 7 en 8, over verschillende onderdelen van rapportage en eigenaarschap. Het doel is om advies te kunnen geven met betrekking tot het rapporteren van leerlingen van de groepen zes tot en met acht.

2. Theoretisch kader

2.1 Inleiding

Dit onderzoek is gericht op het verkrijgen van inzicht in de mening van ouders en leerlingen van de groepen zes tot en met acht over de verschillende vormen van rapporteren en eigenaarschap. Het doel is om uiteindelijk aanbevelingen te geven met betrekking tot de rapportagevorm.

In dit hoofdstuk wordt daarom gekeken naar verschillende definities van het begrip eigenaarschap met de daarbij behorende vaardigheden die nodig zijn om eigenaarschap bij leerlingen te stimuleren. Daarnaast wordt gekeken naar verschillende rapportagevormen.

2.2 Eigenaarschap

Duckworth, Akerman, MacGregor, Salter en Vorhaus (2009) stellen dat eigenaarschap een breed begrip is. In de *self regulated learning theory* van Zimmerman (1990) werd al gesproken over zelfregulerend leren. Zelfregulerend leren houdt in dat een leerling zelf zijn leerproces aanstuurt om zijn doelen te behalen (Zimmerman, 2002). Hintze, Burke en Beyerlein (2013) sluiten hierbij aan door eigenaarschap te omschrijven als verantwoordelijkheid nemen voor je eigen leerproces. Mercer (2011) beschrijft dat het begrip eigenaarschap verbonden is met het begrip *learner agency*. Dit wil zeggen dat leerlingen zelf verantwoordelijkheid nemen voor de keuzes die ze maken én de gevolgen die daaraan verbonden zijn, welke impact hebben op anderen in de omgeving (Dochy, Berghmans, Koenen & Segers, 2015).

Voordelen

Het is nodig om eigenaarschap te creëren bij leerlingen om ze voor te bereiden op een leven lang leren, wat nodig zal zijn in de toekomstige maatschappij (De Boer et al., 2012). Dit wordt onderschreven door Kirschner (2017). Hij stelt dat leerlingen kennis en vaardigheden op moeten doen waardoor ze later mee kunnen draaien in de maatschappij. Volgens Dignath en Büttner (2008) zijn dit zelfregulerende vaardigheden welke vallen onder de zogeheten *21st century skills* (Voogt & Roblin, 2010). Wanneer leerlingen verantwoordelijkheid kunnen nemen voor hun eigen leerproces en ze hier eigenaar van worden, is een leven lang leren mogelijk (Expertis, 2015).

Eigenaarschap kent niet alleen voordelen voor de toekomst maar het heeft ook een positief effect op de huidige schoolcarrière van een leerling. Wanneer een leerling het gevoel van autonomie ervaart en zich eigenaar voelt van zijn eigen leren, is hij of zij meer gemotiveerd om zijn eigen leerdoelen te behalen (Conley & French, 2014). Het heeft ook een positief effect op het gedrag van de leerling en zorgt ook voor meer vertrouwen om een taak zelf uit te kunnen voeren (Duckworth, Quin, & Seligman, 2009). Volgens Conley en French (2014) kunnen de gemotiveerde leerlingen zelf problemen oplossen en hulp inschakelen wanneer dit nodig is. Daarnaast zorgt eigenaarschap voor meer doorzettingsvermogen, dit heeft een positief effect op het leerrendement (Conley & French, 2014).

Nadelen

Er zijn echter ook tegenstanders van eigenaarschap. Baumeister en Heatherton (1996) stellen in hun artikel '*Self-regulation failure*' dat leerlingen niet altijd in staat zijn om te bepalen wat de prioriteit heeft. Ze hebben moeite met het maken van de juiste keuzes wat betreft hun leerproces, het zelf reguleren

mislukt dan. Dit kan leiden tot problemen bij het leren (Baumeister & Heatherton, 1996). Om te voorkomen dat er problemen ontstaan bij het leren zijn er metacognitieve- en zelfregulerende vaardigheden nodig van zowel de leerling als de leerkracht (Devolder, Van Braak & Tondeur, 2012; Verschaffel, 1995).

Vaardigheden

Door meerdere onderzoekers wordt gesteld dat zelfverantwoordelijk zijn voor het eigen leerproces een grote rol speelt bij eigenaarschap (Dochy et al., 2015; Hintze et al., 2013; Mercer, 2011; Zimmerman, 1990). Hiervoor is een sterke betrokkenheid van de leerling nodig (Mulders, Knol & Cijvat 2016). Mulders et al. (2016) zeggen dat het inspelen van de leerkracht op de intrinsieke motivatie hierbij een grote rol speelt. Conley en French (2014) onderschrijven dit. Zij vinden dat motivatie en betrokkenheid het startpunt van eigenaarschap zijn. Conley en French (2014) laten in hun model zien welke begrippen nog meer aansluiten bij eigenaarschap en nodig zijn om eigenaarschap bij leerlingen succesvol te laten verlopen. In Figuur 1 is het model van Conley en French (2014, p. 1021) te zien. In dit onderzoek worden de naar het Nederlands vertaalde begrippen gebruikt: motivatie en betrokkenheid, doeloriëntatie en zelfsturing, self-efficacy en zelfvertrouwen, metacognitie en zelfmonitoren en volharding (Klein Hulse & Van Den Berg, 2017). Wanneer leerkrachten het eigenaarschap van leerlingen willen bevorderen, moeten zij deze onderdelen stimuleren (Conley & French, 2014; Klein Hulse & Van den Berg, 2017).

Figuur 1. Model eigenaarschap.

Noot. Herdrukt van Conley, D. T., & French E. M., 2014, *American Behavioral Scientist*, 58(8), p. 1021.

Naast motivatie en betrokkenheid is het belangrijk dat er aandacht is voor doeloriëntatie en zelfsturing. Dit houdt in dat de leerling vanuit zijn betrokkenheid een doel kan stellen en zichzelf kan aansturen om dit doel te behalen (Conley & French, 2014). Wanneer een leerling zelfsturend is, weet hij welke leerstrategieën hij in moet zetten (De Boer et al., 2012). Dit zorgt ervoor dat hij meer vertrouwen krijgt in zichzelf en in het uitvoeren van de taak (self-efficacy en zelfvertrouwen) (Conley & French, 2014; Klein Hulse & Van den Berg, 2017).

Een ander onderdeel uit het model van Conley en French (2014) is metacognitie en zelfmonitoren. Hierbij is het van belang dat leerlingen inzicht hebben in hun leerproces en weten of ze op een

bepaalde manier het leerdoel kunnen behalen (Conley & French, 2014). Hattie (2013) onderschrijft het belang van het zichtbaar maken van het leerproces. Uit zijn onderzoek blijkt dat het een positief effect heeft voor zowel de leerling als voor de leerkracht als het inzichtelijk is waar de leerling staat.

Tot slot is volharding/doorzettingsvermogen een noodzakelijk element van eigenaarschap (Conley & French, 2014). Wanneer leerlingen dit hebben, sturen zij zelf het leerproces aan en schakelen ze op tijd hulp in (Conley & French, 2014; Klein Hulse & Van den Berg, 2017).

Bij het realiseren van de elementen van eigenaarschap staat het bewust zijn van en het betrokken zijn bij het leerproces centraal (Conley & French, 2014). Dit houdt in dat leerlingen actief deelnemen en reflecteren op de elementen (Conley & French, 2014). Het is belangrijk dat leerlingen reflecteren, omdat dan zichtbaar wordt hoe iets is gegaan en hoe het een volgende keer eventueel beter kan (Groen, 2015).

2.3 Rapportage

Er zijn verschillende manieren om het leerproces van een leerling inzichtelijk te maken voor leerlingen, leerkrachten en ouders. Verschillende manieren van rapporteren bieden verschillende inzichten (Alkema, E., Tjerkstra, W., Kuipers, J., Lindhout, C., 2015). Bij het maken van een keuze wat betreft het rapport is het van belang om te weten wie je met het rapport wil informeren en wat zij willen weten (Standaert, 2014).

In dit onderzoek worden de twee soorten rapportagevormen die in Nederland veelvuldig gebruikt worden tegen het licht gehouden, het leerling rapport en het portfolio. Deze rapportagevormen bieden verschillende mogelijkheden en er kan ook gebruik gemaakt worden van een combinatie van verschillende vormen (Alkema et al., 2015).

Het leerlingrapport

Binnen een leerlingrapport zijn verschillende vormen, namelijk het cijferrapport, het woordrapport en het verslag (Alkema et al., 2015). Bij deze drie vormen geeft de leerkracht volgens Alkema et al. (2015) de ontwikkeling van het kind weer. Vaak worden meerdere vormen door elkaar gebruikt binnen één rapport.

Cijferrapport

Het cijferrapport is het traditionele rapport waarbij leerlingen een cijfer op een schaal van een tot tien krijgen voor hun resultaten (Alkema et al., 2015). Hierbij spreken we van een absolute normering. Iedere leerling krijgt een cijfer aan de hand van dezelfde norm. Met een cijfer wordt zichtbaar gemaakt waar een leerling staat ten opzichte van andere leerlingen. Het gemiddelde van methodegebonden- en Cito-toetsen komt op het rapport te staan.

Er wordt momenteel kritisch gekeken naar het geven van cijfers in het onderwijs. Het heeft zowel voor- als nadelen. Een cijfer is vaak het resultaat van een summatieve toets aan het einde van een blok of periode (Birenbaum, Kimron, & Shilton, 2011). Op deze manier kan de leerkracht zien of de leerlingen

de aangeboden stof beheersen. Het geeft voor ouders, leerkrachten en leerlingen direct inzicht in de resultaten van een leerling (Kohn, 2000).

Het geven van cijfers kan leerlingen het gevoel geven dat de stof 'belangrijk' is waardoor ze zich inzetten (Dekkers, 2018). Echter, Deci, Koestner en Ryan (2001) hebben onderzocht wat de extrinsieke beloning (het cijfer) met leerlingen doet. Zij ontdekten dat de intrinsieke motivatie bij veel leerlingen afneemt wanneer leerlingen weten dat ze een cijfer krijgen. Motivatie is volgens Conley en French (2014) echter een onmisbaar onderdeel om succesvol eigenaarschap bij leerlingen te creëren en dus van groot belang.

Cijfers worden gegeven op basis van een norm, deze norm is gebaseerd op het gemiddelde (Alkema et al., 2015). Na het geven van cijfers wordt gekeken of leerlingen binnen het gemiddelde vallen of juist daarboven of daaronder. Het 'gemiddelde' bij mensen is ontstaan door astronoom Adolphe Quetelet (Schreier, R., 2019). Hij wilde de ontwikkeling van de mens op verschillende gebieden inzichtelijk maken (Rose, 2016). Vanaf toen is de mens vergeleken met een gemiddelde wat 'normaal' zou zijn. Rose (2016) beschrijft in zijn boek 'De mythe van het gemiddelde' meerdere onderzoeken waaruit is gebleken dat er geen gemiddelde mens bestaat. Er is niemand die op alle ontwikkelingsgebieden gemiddeld scoort. Toch wordt vaak gekeken of een leerling binnen het gemiddelde valt (Rose, 2016).

Woordrapport

Het woordrapport wordt vaak ingezet bij onderdelen die niet getoetst (kunnen) worden door een methode of Cito (Alkema et al., 2015). Bij het woordrapport wordt met een woord aangegeven wat de leerkracht vindt van de ontwikkeling van de leerling. Hiervoor kunnen verschillende schalen gebruikt worden. Het beoordelen met woorden is echter een subjectieve beoordeling (Cluitmans & Dekkers, 2011). Volgens Cluitmans en Dekkers (2011) kan een beoordeling betrouwbaarder gemaakt worden door het inzetten van een beoordelingsmodel. Desondanks worden alle leerlingen aan dezelfde maat gemeten, er wordt uitgegaan van een gemiddelde. Volgens Rose (2016) is er geen gemiddelde mens waarmee je leerlingen mag vergelijken.

Verslag

Een andere rapportagevorm is een verslag. Volgens Alkema et al. (2015) omschrijft de leerkracht hierin de ontwikkeling van de leerling in de vorm van een stuk tekst. Het voordeel hiervan is dat de leerkracht meer kan zeggen over de ontwikkeling van een leerling dan wanneer het alleen een cijfer of woord noteert. Dit is echter veel werk voor de leerkrachten en is het net als het woordrapport een subjectieve beoordeling. Daarnaast kan een verkeerd gekozen woord zorgen voor verwarring (Alkema et al., 2015).

Het portfolio

Het portfolio geeft inzicht in hoe een leerling zich ontwikkelt en hij wordt zelf verantwoordelijk gesteld voor het samenstellen van de inhoud (Castelijns & Kenter, 2009).

Er zijn verschillende soorten portfolio's welke ook in combinatie met elkaar kunnen worden gebruikt. In

Nederland worden volgens Castelijns & Kenter (2003) het werk-/ontwikkelingsportfolio, het presentatieportfolio en het beoordelings-/evaluatieportfolio gebruikt. Bij het werk-/ontwikkelingsportfolio gaat het om het zichtbaar maken van de ontwikkeling van een leerling. Hierin komt zowel werk wat af is als werk waar de leerling nog mee bezig is. Zo wordt het inzichtelijk hoe een leerling aan bepaalde leerdoelen werkt.

In een presentatieportfolio laat de leerling zien waar hij goed in is en waar hij trots op is, dit zorgt ervoor dat hij meer zelfvertrouwen en motivatie krijgt (Castelijns & Kenter, 2003). Dit zijn volgens het model van Conley en French (2014) belangrijke onderdelen van eigenaarschap.

In een beoordelings-/evaluatieportfolio laten leerlingen zien wat ze kunnen (Castelijns & Kenter, 2003). Dit doen ze bijvoorbeeld door gemaakte toetsen toe te voegen. Het gaat hierbij om het eindresultaat.

De leerling moet bij een portfolio zelf leerdoelen stellen, het leerproces sturen en hierop reflecteren (Castelijns & Kenter, 2009). Een voordeel van het werken met portfolio's is dat leerlingen meer zelfvertrouwen krijgen en meer gemotiveerd zijn (Jones, 2012). Dit komt omdat ze meer succeservaringen beleven doordat ze niet meer worden vergeleken met een norm, ofwel gemiddelde, maar met zichzelf (Jones, 2012). Doordat leerlingen zelf verantwoordelijk worden gesteld voor hun portfolio, leren ze om hun eigen ontwikkeling te monitoren en te reflecteren op hun eigen werk (Castelijns & Kenter, 2009). Bij het werken met het portfolio komen dus veel van de onderdelen die volgens het model van Conley en French (2014) nodig zijn voor eigenaarschap terug. Te weten, motivatie en betrokkenheid, doelen stellen en zelfsturing, metacognitie en zelfmonitoren en zelfvertrouwen.

Volgens Castelijns en Kenter (2009) is het voor de leerkracht een voordeel dat hij het proces van de leerling kan inzien en gerichte feedback kan geven. Bij het gebruik van het portfolio is het belangrijk dat er kindgesprekken plaatsvinden, waarbij de leerkracht de leerling coacht (Castelijns & Kenter, 2009).

Zichtbaarheid

Een rapport/portfolio kan op verschillende manieren bijgehouden worden. Zo kan gekozen worden voor een papieren versie maar ook voor een digitale versie (Alkema, et al., 2015). Bij een papieren versie wordt werk verzameld in bijvoorbeeld een map. Hierin kan snel, veel materiaal verzameld worden. Het nadeel is dat het onoverzichtelijk kan worden (Meeus & Van Looy, 2005). Een oplossing daarvoor is het digitale portfolio. Hierbij wordt het werk digitaal gepresenteerd op de eigen pagina van de leerling. Deze pagina is gemakkelijk te bereiken voor leerkrachten, ouders en leerlingen. Meeus en Van Looy (2005) noemen als nadeel van het digitale portfolio dat het ICT-vaardigheden vereist. Echter, zij stellen dat het ook juist ingezet kan worden om de ICT-vaardigheden van leerlingen te verbeteren.

Bij een digitaal portfolio kan zelf bepaald worden wanneer deze zichtbaar is voor ouders en leerlingen. Er zijn geen onderzoeksresultaten bekend wat betreft de voor- en nadelen van het altijd of juist op bepaalde momenten inzichtelijk maken van portfolio's/rapporten. Wel worden veel ervaringen van

ouders en leerlingen gedeeld op internet wat betreft het constant zichtbaar zijn van resultaten van leerlingen. In een opinieartikel in Trouw wat geschreven is door Rozema (2018) wordt beschreven dat leerlingen niet meer de vrijheid hebben om zelf te bepalen of en wanneer ze hun resultaten met ouders delen wanneer resultaten altijd inzichtelijk zijn voor ouders. Ook De Graaf (2018) beschrijft in een artikel voor NOS online dat veel leerlingen het als onprettig ervaren dat ouders vaak de resultaten eerder zien dan de leerlingen zelf.

3. Onderzoeksvraag

3.1 Hoofdvraag

Naar aanleiding van de probleemanalyse en het theoretisch kader is de volgende onderzoeksvraag opgesteld: Welke vorm van rapportage in combinatie met welke onderdelen van eigenaarschap kan de onderzoeksschool, volgens leerlingen en ouders van de groepen 6, 7 en 8, het beste inzetten?

3.2 Deelvragen

1. Welke vormen van rapporteren willen ouders van de groepen 6, 7 en 8 terugzien op het rapport?
2. Welke elementen van eigenaarschap vinden ouders van de groepen 6, 7 en 8 belangrijk om terug te zien op het rapport?
3. Welke vormen van rapporteren willen leerlingen uit de groepen 6, 7 en 8 terugzien op het rapport?
4. In hoeverre denken ouders en leerlingen van de groepen 6, 7 en 8 dat leerlingen kunnen reflecteren op de elementen van eigenaarschap?

4. Opzet van het onderzoek

4.1 Beschrijving en verantwoording van dataverzameling

Om inzicht te krijgen in de mening van ouders en leerlingen over de verschillende vormen van rapporteren (Alkema et al., 2015) en de onderdelen van eigenaarschap volgens Conley en French (2014) wordt een enquête en een interview ingezet. Een enquête is geschikt om gegevens van relatief grote groepen te verzamelen (Kallenberg et al., 2011). Doordat een relatief grote groep ondervraagd kan worden wordt het toeval beperkt, het onderzoek wordt representatief. Daarnaast wordt een interview met ouders ingezet om dieper in te kunnen gaan op de antwoorden (Kallenberg et al., 2011). Bij de enquête voor leerlingen, de enquête voor ouders en het interview met ouders komen de volgende labels aan bod: cijferrapport, woordrapport, verslag, portfolio, zichtbaarheid, motivatie en betrokkenheid, doeloriëntatie en zelfsturing, self-efficacy en zelfvertrouwen, metacognitie en zelfmonitoren en volharding.

Om deelvraag een en twee te beantwoorden zal bij de ouders van de groepen zes tot en met acht eerst een schriftelijke enquête worden afgenomen (N=84). Hierin wordt geïnformeerd naar de mening van ouders wat betreft verschillende vormen van rapporteren en hun mening wat betreft de elementen van eigenaarschap volgens het model van Conley en French (2014).

De enquête zal digitaal verstuurd worden en middels een toegevoegd bericht worden toegelicht. Na de enquête wordt een interview gehouden met twee ouders (N=2). Door middel van een interview kan dieper in beeld gebracht worden wat de mening van de ouders is over rapporteren en over de onderdelen van eigenaarschap volgens Conley en French (2014) (Kallenberg et al., 2011).

Om deelvraag drie te beantwoorden zal bij de leerlingen van de groepen zes tot en met acht een schriftelijke enquête afgenomen worden (N=45). Middels deze enquête wordt geïnformeerd naar de mening van een grote groep leerlingen wat betreft verschillende vormen van rapporteren.

Om deelvraag vier te beantwoorden wordt bij de leerlingen en ouders van de groepen zes tot en met acht een schriftelijke enquête afgenomen. Bij de enquête voor leerlingen (N=45) wordt leerlingen gevraagd in te schalen in welke mate zij denken te kunnen reflecteren op de elementen uit het model van Conley en French (2014). In de ouderenquête (N=84) wordt gevraagd om aan te geven in hoeverre ouders denken dat hun kind in staat is om te reflecteren op de onderdelen van eigenaarschap (Conley & French, 2014).

4.2 Respondenten

Dit onderzoek heeft betrekking op de groepen zes, zeven en acht van de onderzoeksschool. Dit zijn in totaal negen groepen met 233 leerlingen.

Enquête

In totaal nemen 84 ouders van de groepen zes, zeven en acht deel aan de enquête (N=84). De enquêtes worden anoniem afgenomen waardoor onbekend is van welke groepen de ouders afkomstig zijn.

De enquête voor leerlingen wordt bij 45 leerlingen afgenomen waarvan vijftien leerlingen uit groep zes, vijftien uit groep zeven en vijftien uit groep acht. Deze leerlingen zijn gekozen op basis van het hebben van een ruim voldoende taalvaardigheidsniveau zodat zij de vragen begrijpen.

Semigestructureerd interview

Bij het interview worden twee ouders die beiden ook een taak vervullen binnen de school tegelijk geïnterviewd. Een van hen is vrouw, lid van de oudervereniging en heeft drie kinderen op de onderzoeksschool. De ander is man, lid van de medezeggenschapsraad en heeft twee kinderen op de onderzoeksschool. Zij zijn gekozen omdat zij betrokken zijn bij de school en weten wat er speelt. Doordat het interview met beide respondenten tegelijk plaatsvindt kunnen zij elkaar aanvullen (Kallenberg et al., 2011).

4.3 Instrumenten

De instrumenten die zijn ingezet, zijn gekoppeld aan de kernbegrippen in het theoretisch kader om tot een valide resultaat te komen (Kallenberg et al., 2011). Bij alle drie de instrumenten komen de volgende labels aan bod: cijferrapport, woordrapport, verslag, portfolio, zichtbaarheid, motivatie en betrokkenheid, doelorïëntatie en zelfsturing, self-efficacy en zelfvertrouwen, metacognitie en zelfmonitoren en volharding.

Er zijn twee enquêtes uitgezet, een bij leerlingen en een bij ouders. Beide enquêtes bestaan vooral uit schaalvragen en een enkele meerkeuzevraag. Volgens Kallenberg et al. (2011) zijn schaalvragen geschikt om respondenten aan te laten geven in welke mate zij het met iets eens zijn. Er wordt gebruik gemaakt van mogelijkheden waar de respondent uit kan kiezen: helemaal mee eens/mee eens/ neutraal/ niet mee eens/helemaal niet mee eens. Volgens (Kallenberg et al., 2011) zijn meerkeuzevragen geschikt om respondenten te laten kiezen uit een aantal alternatieven. Op deze manier zullen ze een afweging maken. Om te zorgen dat de enquêtes voldoende valide zijn, worden ze eerst door de onderzoeksgroep bekeken en van feedback voorzien. De feedback is gericht op de operationalisatie van het theoretisch kader. Vervolgens worden de enquêtes met een onafhankelijke ouder en leerling besproken om te bekijken of de vragen duidelijk zijn en geïnterpreteerd worden zoals deze bedoeld zijn.

Leerling enquête (N=45)

De enquête bij leerlingen wordt mondeling ingeleid door een uitleg over de werking van de enquête. De achttien stellingen zullen een voor een met de leerlingen doorlopen worden waarbij ze mondeling toegelicht worden.

In het eerste deel van de enquête geven leerlingen of zij de verschillende onderdelen van rapporteren belangrijk vinden. Een voorbeeld van een stelling bij het label cijferrapport is: "Het is belangrijk dat er een gemiddeld cijfer van toetsen op het rapport staat." Hiermee wordt deelvraag drie beantwoord.

In het tweede deel van de enquête wordt leerlingen gevraagd om aan te geven in welke mate ze denken te kunnen reflecteren op de elementen van Conley en French (2014). Een voorbeeld van een

stelling bij doeloriëntatie en zelfsturing is: "Ik kan aangeven wat ik ga doen om mijn doel te halen." Op deze manier wordt deelvraag vier beantwoord.

Ouderenquête (N=84)

Bij de enquête voor ouders worden de begrippen schriftelijk toegelicht.

D.m.v. elf vragen geven ouders aan of zij de verschillende onderdelen van rapporteren op het rapport terug willen zien. Een voorbeeld van een stelling bij het label portfolio is: "Het is belangrijk dat op het rapport/portfolio werk te zien is van de leerling waar hij of zij trots op is." Hiermee wordt deelvraag een beantwoord.

In het tweede deel van de enquête wordt ouders gevraagd om aan te geven in welke mate zij het belangrijk vinden dat de elementen van Conley en French (2014) terug te zien zijn op het rapport en of zij denken dat hun kind kan reflecteren op deze elementen. Hierbij zijn elf stellingen gebruikt. Een voorbeeld van een stelling bij het label volharding is: "Mijn kind is in staat om, onder begeleiding, aan te geven of hij doorzettingsvermogen heeft bij het werken aan een doel." Op deze manier worden deelvraag twee en vier beantwoord.

De enquête wordt online afgenomen. Volgens Kallenberg et al. (2011) is het nadeel hiervan dat niet diep ingegaan kan worden op vragen en antwoorden. Om de betrouwbaarheid en validiteit te vergroten wordt daarom aan de hand van de resultaten van de enquête nog een interview gehouden met twee ouders.

Interview ouders (N=2)

Het groepsinterview bestaat uit semigestructureerde open vragen. Volgens Kallenberg et al. (2011) is een semigestructureerd interview geschikt om door te vragen naar achterliggende informatie. Doordat structuur wordt aangebracht komen bepaalde zaken zeker aan de orde (Kallenberg et al., 2011). De focus zal hierbij liggen op de resultaten van de enquête. De resultaten van de enquête, weergegeven in grafieken inclusief beschrijving, zijn vooraf met ouders gedeeld.

Er wordt aan de ouders gevraagd wat zij denken dat voor- of nadelen zijn van de verschillende onderdelen van rapporteren. Een voorbeeld van een vraag bij het label cijferrapport: "Wat denken jullie dat het voor- of nadeel is van een gemiddeld cijfer van methodetoetsen op het rapport?"

Daarnaast wordt ook gevraagd wat zij denken dat voor- of nadelen zijn van de elementen van eigenaarschap (Conley & French, 2014). Op deze manier worden deelvraag een en twee beantwoord.

4.4 Wijze van data-analyse

Enquêtes

De enquêtes worden afgenomen via Google Forms. Per schaalvraag worden de scores omgezet in procenten en weergegeven in staafgrafieken. Vragen die betrekking hebben op hetzelfde label worden per deelvraag in één grafiek weergegeven. Dit zorgt ervoor dat de resultaten overzichtelijk weergegeven worden. De resultaten worden schriftelijk toegelicht.

Interview

De onderdelen uit het interview die van toepassing zijn op het onderzoek worden op de dag zelf getranscribeerd. Hierbij wordt de tekst letterlijk uitgewerkt en zo vindt een kwalitatieve analyse plaats (Kallenberg et al., 2011). Hierbij worden antwoorden die overeenkomen met de labels gearceerd en gelabeld. Niet relevante informatie zal worden weggestreept. Bij de resultaten worden citaten passend bij de labels weergegeven. Bij de conclusies worden resultaten met elkaar vergeleken.

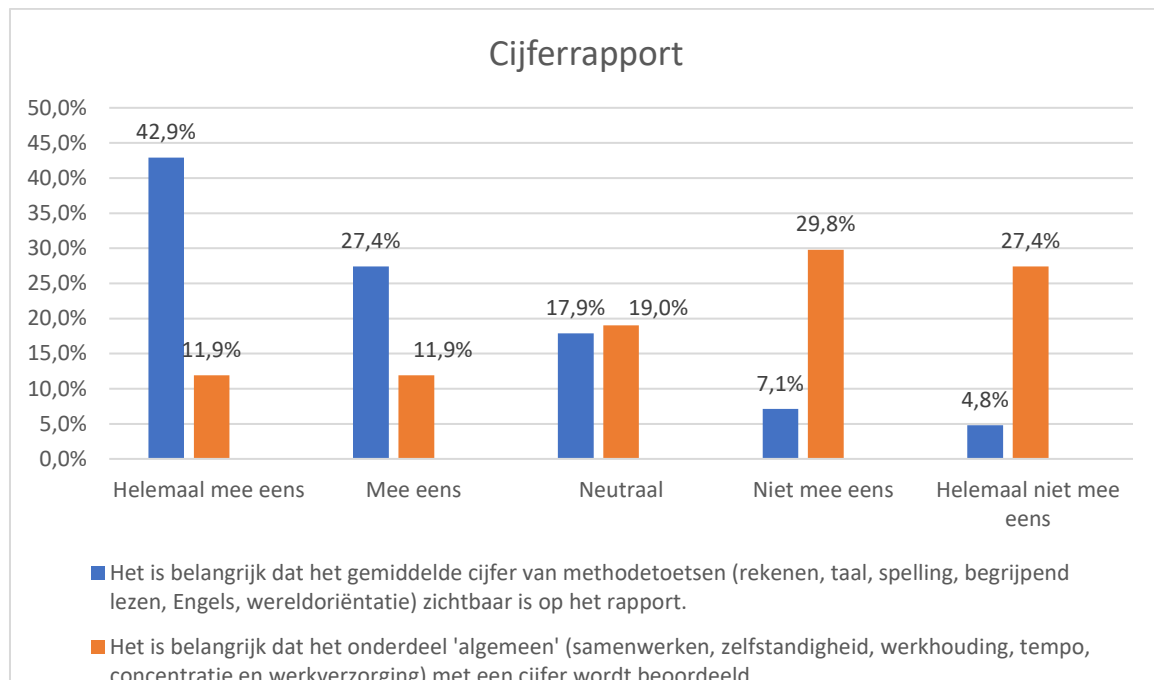
5. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten per deelvraag beschreven. In totaal hebben 84 ouders en 45 leerlingen deelgenomen aan de enquêtes en zijn twee ouders geïnterviewd.

5.1 Deelvraag 1

Welke vormen van rapporteren willen ouders van de groepen 6, 7 en 8 terugzien op het rapport?

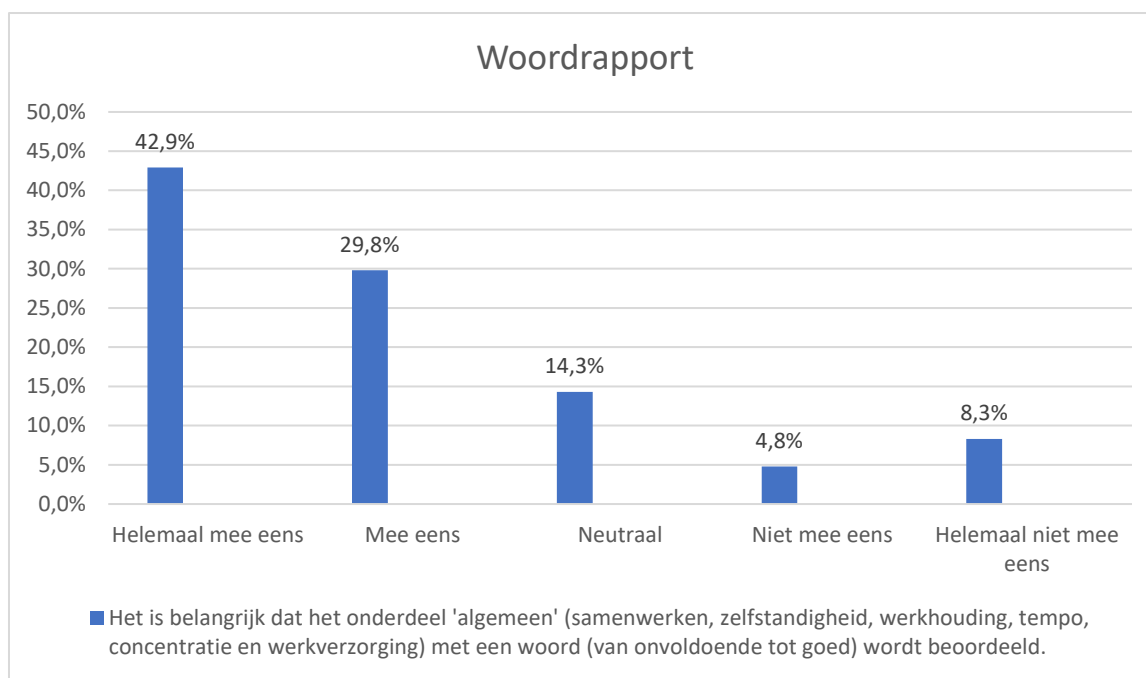
Hieronder is de analyse per label te zien van de resultaten van de enquête die afgenomen is bij ouders (N=84).

Figuur 2. Cijferrapport.

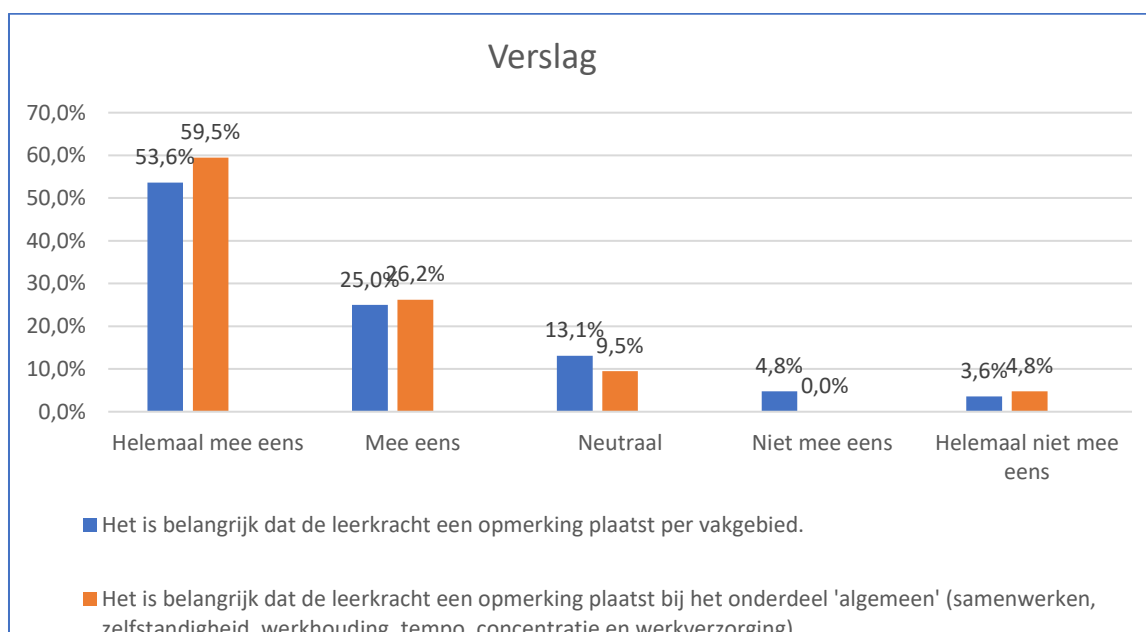
In de analyse van de enquête in Figuur 2 is te zien dat 42,9% van de ouders het er helemaal mee eens is en dat 27,4% het ermee eens is dat het belangrijk is dat er een gemiddeld cijfer van methodetoetsen op het rapport staat. 17,9% is neutraal.

Daarnaast is te zien dat 29,8% van de ouders het er helemaal niet mee eens is en dat 27,4% het er niet mee eens is dat het onderdeel 'algemeen' met een cijfer beoordeeld wordt. Opgeteld is 23,8% is het er wel (helemaal) mee eens.

Figuur 3. Woordrapport.

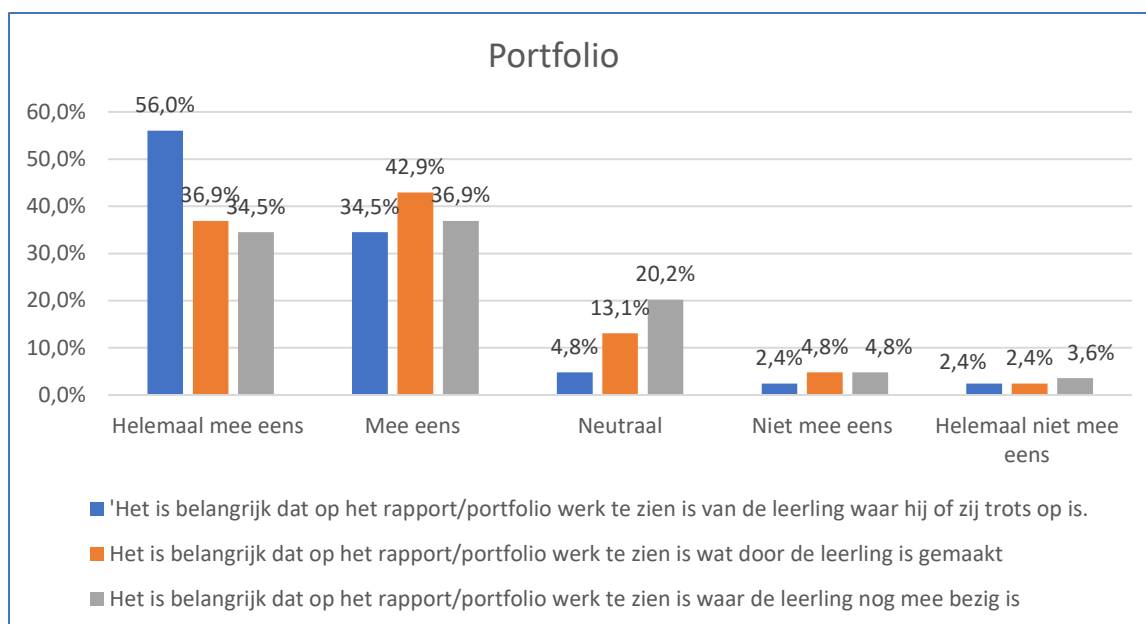
In Figuur 3 is te zien dat respectievelijk 42,9% en 29,8% het er helemaal mee eens en mee eens is dat het onderdeel 'algemeen' met een woordwaardering beoordeeld moet worden.

Figuur 4. Verslag.

In Figuur 4 is te zien dat 53,6% van de ouders het er helemaal mee eens is en dat 25% het ermee eens is dat het belangrijk is dat de leerkracht een opmerking plaatst per vakgebied.

Daarnaast is te zien dat 59,5% van de ouders het er helemaal mee eens is en dat 26,2% het ermee eens is dat het belangrijk is dat er een opmerking wordt geplaatst bij het onderdeel 'algemeen'.

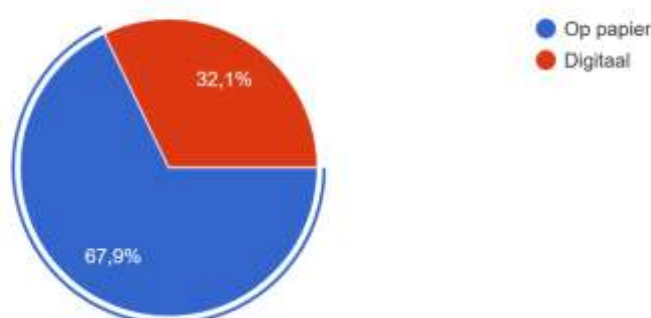
Figuur 5. Portfolio.

In Figuur 5 is te zien dat 56% van de ouders het er helemaal mee eens is en dat 34,5% het ermee eens is dat het belangrijk is dat er werk van de leerling op een rapport/portfolio te zien is waar hij of zij trots op is. Dit is het presentatieportfolio.

Daarnaast is te zien dat respectievelijk 36,9% en 42,9% het er helemaal mee eens en mee eens is dat er werk te zien is op een rapport/portfolio wat door de leerling is gemaakt. Dit is het beoordelings-/evaluatieportfolio.

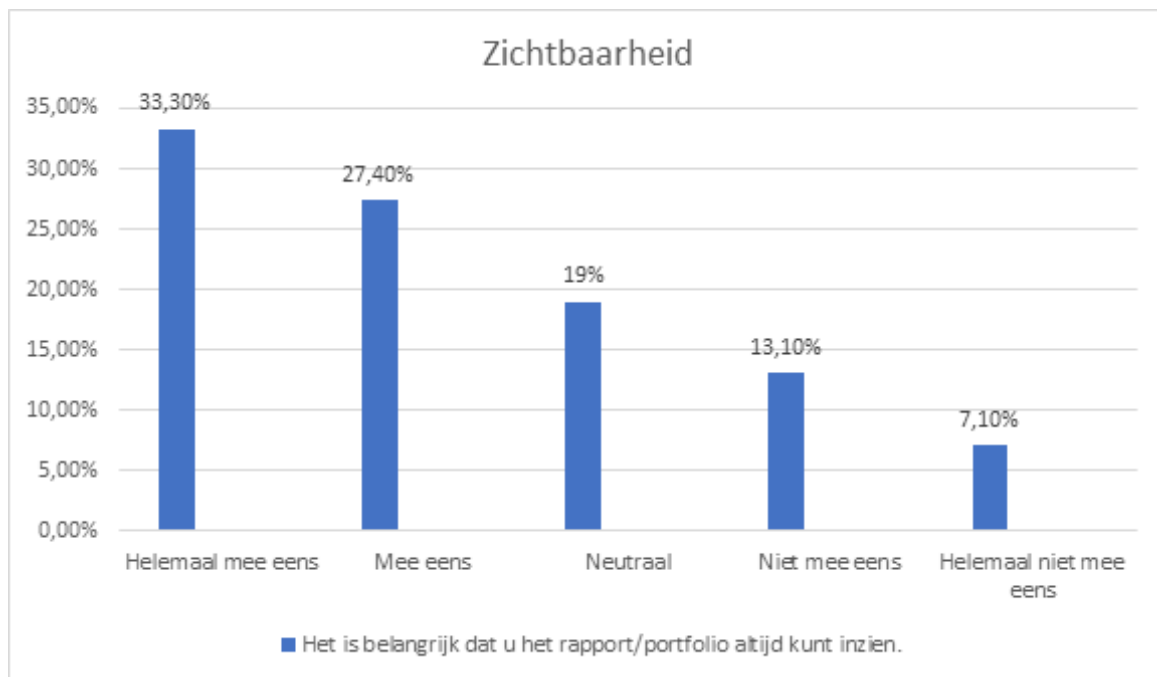
In de grafiek is ook te zien dat 34,5% van de ouders het er helemaal mee eens is en dat 36,9% het ermee eens is dat het belangrijk is om op een rapport/portfolio werk te zien is waar de leerling nog mee bezig is. 20,2% is neutraal. Dit is het werk-/ontwikkelingsportfolio.

Zou u het rapport/portfolio liever op papier of digitaal willen inzien?
 84 antwoorden

Figuur 6. Rapport op papier of digitaal.

In Figuur 6 is te zien dat 67,9% van de ouders aangeeft dat zij een rapport/portfolio het liefste op papier willen inzien. 32,1% geeft aan het liever digitaal te willen zien.

Figuur 7. Zichtbaarheid.

In Figuur 7 is te zien dat respectievelijk 33,3% en 27,4% het er helemaal mee eens en mee eens is dat het belangrijk is dat het rapport/portfolio altijd in gezien kan worden. 19% is neutraal.

Hieronder is de analyse te zien van het interview wat is afgenomen met ouders (N=2). De citaten worden per label weergegeven.

Cijferrapport

Tijdens het interview gaven beide respondenten aan dat zij cijfers voor methodetoetsen belangrijk vinden. "Ik denk dat je gewoon je algemene kennis die meetbaar is het beste kan meten met cijfers." "Ik denk dat het een goed gemiddelde weergeeft van de echte resultaten die een kind behaalt"

Daarnaast gaven de twee respondenten ook aan dat zij het niet belangrijk vinden dat het onderdeel 'algemeen' met een cijfer beoordeeld wordt. "Ik denk dat het heel moeilijk te vatten valt in een cijfer." "Er is geen normering." "Ik denk dat een cijfer daarbij wat minder belangrijk is."

Woordrapport

De respondenten gaven aan dat zij een woordwaardering voor het onderdeel 'algemeen' passend vinden. "Je kan zeggen, ruim voldoende is ongeveer hetzelfde als een 7,5 maar dan is een woordbenoeming meer op zijn plaats."

Verslag

De respondenten gaven aan een opmerking per vakgebied te waarderen. "Is er heel veel energie

ingestoken door de docent of heeft hij het zelf kunnen doen? Dus of het vanzelf gaat of dat er heel veel tijd in heeft gezeten. Ik denk dat dat voor zeker een ouder interessant is.”

Daarnaast gaven ze aan dat ze ook een opmerking bij het algemene deel belangrijk vinden. “Dat je ziet hoe je kind zich in de klas verhoudt tot anderen, hoe het gedrag is. Wanneer daar staat dat het lekker gaat in de groep en het gedrag goed is vind ik dat vaak nog belangrijker dan om te zien of het een 7 of een 8 is. Ik vind dat deel wel heel belangrijk.” “Ik merk zelf ook dat ik de opmerkingen eigenlijk veel belangrijk vind dan de rest. Die opmerkingen geven juist een goed beeld van je kind.”

Portfolio

De respondenten gaven aan dat het belangrijk is om op het rapport werk te laten zien waar de leerling trots op is. “De positiviteit vooral. Een rapport is altijd spannend. Leg de focus dan eens op wat wel goed gaat. Als je trots bent op dingen die wel heel goed gaan en dingen die je hebt gemaakt zijn dat mooie dingen waar een kind blij van wordt. Dan gaat het leren ook meer ‘vanzelf’.”

Daarnaast vonden zij het ook belangrijk dat er werk te zien is wat door de leerling gemaakt is. “Het geeft ook weer wat meer inzicht.” Ze gaven ook aan wat ze het liefst zouden willen zien. “Dan zijn het denk ik vooral presentaties of werkstukken. Een som zie ik thuis bijvoorbeeld ook bij het huiswerk. Ik zou dan liever iets zien van waar ze zich in verdiept hebben en iets moois van gemaakt hebben.”

Ook gaven ze aan het belangrijk te vinden dat er werk te zien is waar de leerling nog mee bezig is. “Het geeft dan een beeld hoe de leercurve gaat van je kind.” “Ja, waar ze in het proces zitten.” “Een rapport hoeft ook weer niet alleen maar positiviteit te zijn, daar mag ook wel een kritische noot in staan. Zo wordt ook zichtbaar wat de aandachtspunten zijn.” Echter gaven ouders ook aan dat ze niet alles precies hoeven te volgen. “Het hele proces volgen dat hoeft van mij niet.” “Het hoeft voor mij niet net zo te zijn als op de middelbare school dat je elk punt wat behaald wordt meteen digitaal binnenkrijgt.”

Zichtbaarheid

Respondenten gaven aan dat beide vormen van een rapport (digitaal/papier) voor- en nadelen hebben. “het voordeel van digitaal is dat het bewaren gemakkelijker is. Ik denk dat het mooi zou zijn als er een combinatie zou komen. Papier is toch wel prettig omdat het dan erbij gepakt kan worden en doorgesproken kan worden met het kind. Dan hebben ze iets tastbaars waar ze trots op kunnen zijn.” “Een combinatie lijkt mij het beste. Voor de kinderen is het denk ik leuker om het op papier te krijgen. Het kan natuurlijk wel zijn dat bijvoorbeeld werkbladen online te bekijken zijn, omdat natuurlijk niet alles ingescand kan worden.”

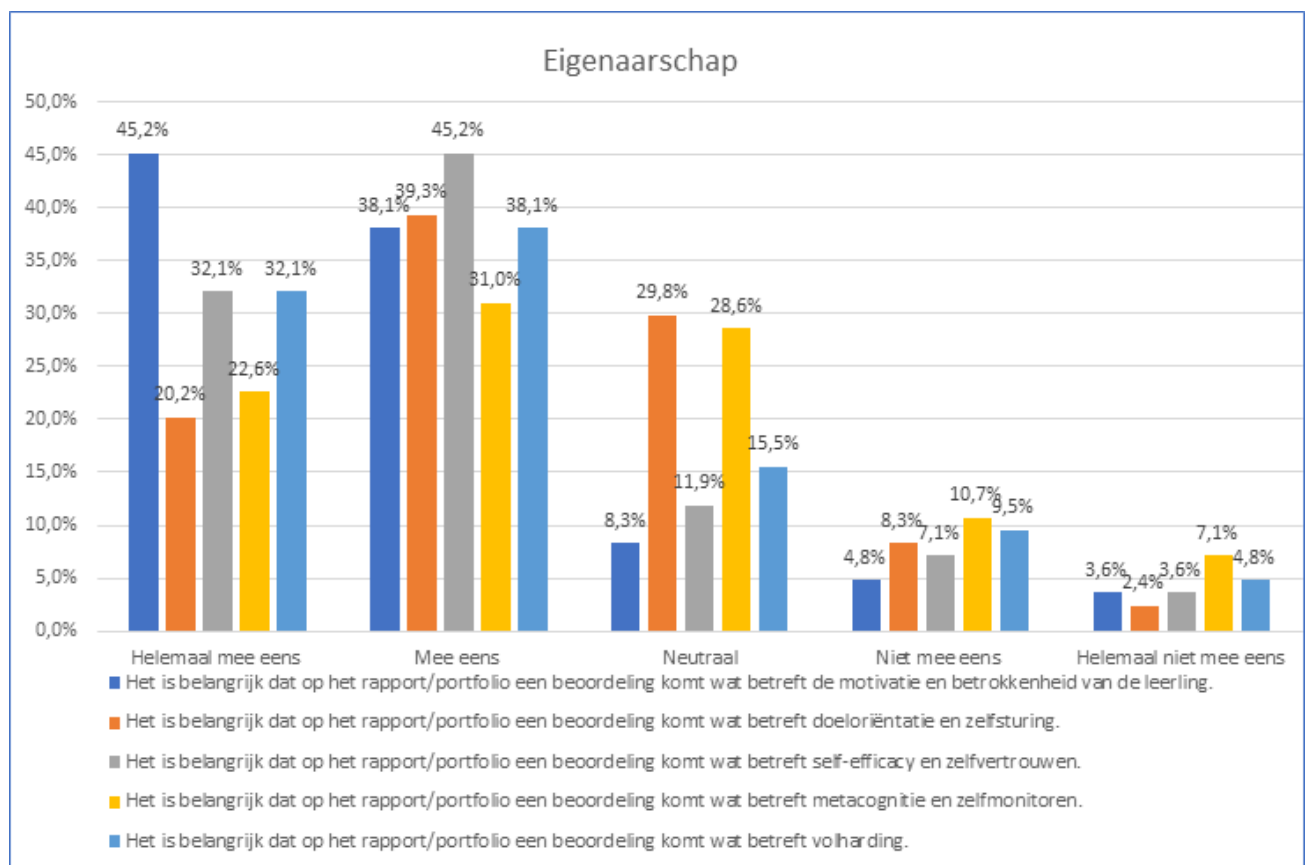
In het interview gaven ouders aan dat zij cijfers niet constant in willen zien maar dat ze het wel interessant vinden om gemaakt werk te zien. “Ik sta er wel achter dat er op een aantal momenten een rapport komt met de resultaten. Het hoeft voor mij niet net zo te zijn als op de middelbare school dat je elk punt wat behaald wordt meteen digitaal binnenkrijgt.” “Dat je dan kunt zien welke werkjes gemaakt worden. Dat is wat meer praktijk gevormd, dat zou wel interessanter zijn om te zien.” “Het hele proces volgen dat hoeft van mij niet.” “Nu krijg je vaak ook een hele stapel mee uit de la. Kinderen weten dan

vaak überhaupt niet meer dat ze het gemaakt hebben en dan is dat werk niet zo interessant. Dan is het dus wel leuker om dat eerder te zien.”

5.2 Deelvraag 2

Welke elementen van eigenaarschap vinden ouders van de groepen 6, 7 en 8 belangrijk om terug te zien op het rapport?

Hieronder is de analyse te zien van de enquête die is afgenomen bij ouders (N=84). De analyse van de vragen over de vijf kernbegrippen die horen bij eigenaarschap (Conley & French, 2014) zijn in één figuur weergegeven.

Figuur 8. Eigenaarschap.

In Figuur 8 is te zien dat respectievelijk 45,2% en 38,1% aangeeft dat zij het helemaal eens en eens zijn dat het belangrijk is dat er een beoordeling wat betreft motivatie en betrokkenheid op het rapport/portfolio te zien is.

Wat betreft het belang van een beoordeling op het gebied van doeloriëntatie en zelfsturing geeft respectievelijk 20,2% en 39,3% aan het er helemaal mee eens en mee eens te zijn, 29,8% is neutraal.

Respectievelijk geeft 32,1% en 45,2% aan het er helemaal mee eens en mee eens te zijn dat het belangrijk is dat op het rapport/portfolio een beoordeling komt wat betreft self-efficacy en zelfvertrouwen.

22,6% geeft aan het er helemaal mee eens te zijn dat het belangrijk is dat op het rapport/portfolio een beoordeling komt wat betreft metacognitie en zelfmonitoren, 31% is het ermee eens. 28,6% is neutraal.

32,1% geeft aan het er helemaal mee eens te zijn dat het belangrijk is dat op het rapport/portfolio een beoordeling komt wat betreft volharding, 38,1% is het ermee eens.

Hieronder is de analyse te zien van het interview wat is afgenomen met ouders (N=2). Het wordt per label weergegeven.

Motivatie en betrokkenheid

De respondenten gaven aan dat zij voordelen zien wat betreft een beoordeling op het gebied van motivatie en betrokkenheid. "Ik denk dat dat context geeft over hoe je kind in de klas zit. Het geeft een gevoel van hoe je kind zijn best doet."

Doeloriëntatie en zelfsturing

In het interview gaven ouders aan dat het lastige begrippen zijn en daardoor mogelijk vaak 'neutraal' geantwoord is. "Ik denk dat het voor ouders ook lastig is om te weten wat het precies in de praktijk gaat inhouden. Het zijn best lastige begrippen. Daardoor heb je er niet zo'n goed beeld bij en ik denk dat je daardoor ook wel 'neutraal' als reactie krijgt." Daarnaast werd ook aangegeven dat het voordelen heeft om doeloriëntatie en zelfsturing te stimuleren en beoordelen. "Ze kunnen aan eigen doelen werken en worden veel meer verantwoordelijk."

Self-efficacy en zelfvertrouwen

In het interview werd ook aangegeven dat het (zelf)vertrouwen heel belangrijk wordt gevonden. "Zelfvertrouwen is heel belangrijk, ook voor het lekker in je vel zitten. Ik denk dat het een groot voordeel is wanneer het (zelf)vertrouwen gemonitord wordt. Daarin zijn ook ouders heel belangrijk." "Ook het geven van tips en tops aan elkaar wordt veel gedaan en dat vind ik ook goed. Kinderen leren dan om zaken positief te brengen en dat geeft anderen ook zelfvertrouwen."

Metacognitie en zelfmonitoren

Tijdens het interview is besproken waarom er mogelijk vaak 'neutraal' geantwoord is bij de stelling wat betreft metacognitie en zelfmonitoren. Ook hierbij gaven ouders aan dat dit mogelijk komt doordat het lastige begrippen zijn. "Je weet inderdaad niet welke vorm het krijgt." Daarnaast werd in het interview aangegeven dat zij metacognitie en zelfmonitoren belangrijk vinden. "Dat ze vooral weten waar ze het voor doen, een doel op langere termijn. Als je laat inzien waarom ze iets leren en wat het op gaat leveren dan ziet het kind er het nut van in." "Het inzicht wat hij dan heeft. Dat hij weet wat hem te wachten staat. Dat hij ook weet waar hij hulp kan krijgen."

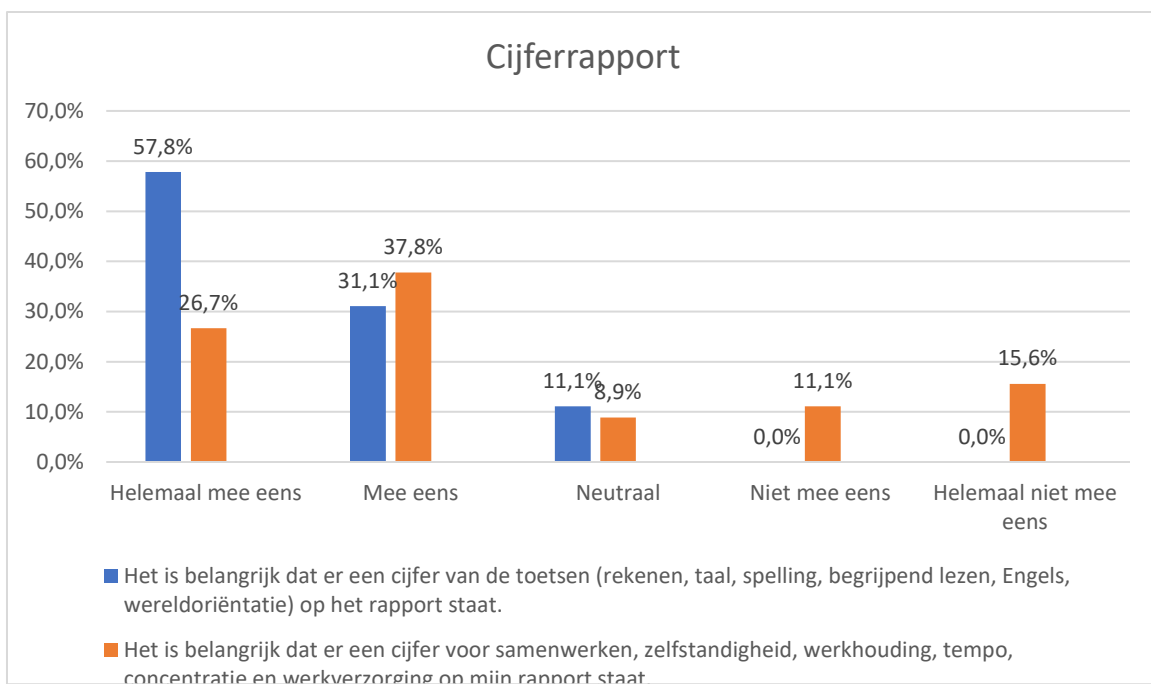
Volharding

De respondenten gaven ook aan volharding belangrijk te vinden. “Het is natuurlijk wel een belangrijke eigenschap. Als je doorzettingsvermogen heel laag is dan kom je er niet. Dan kun je je eigen doelen ook niet behalen.”

5.3 Deelvraag 3

Welke vormen van rapporteren willen leerlingen uit de groepen 6, 7 en 8 terugzien op het rapport?

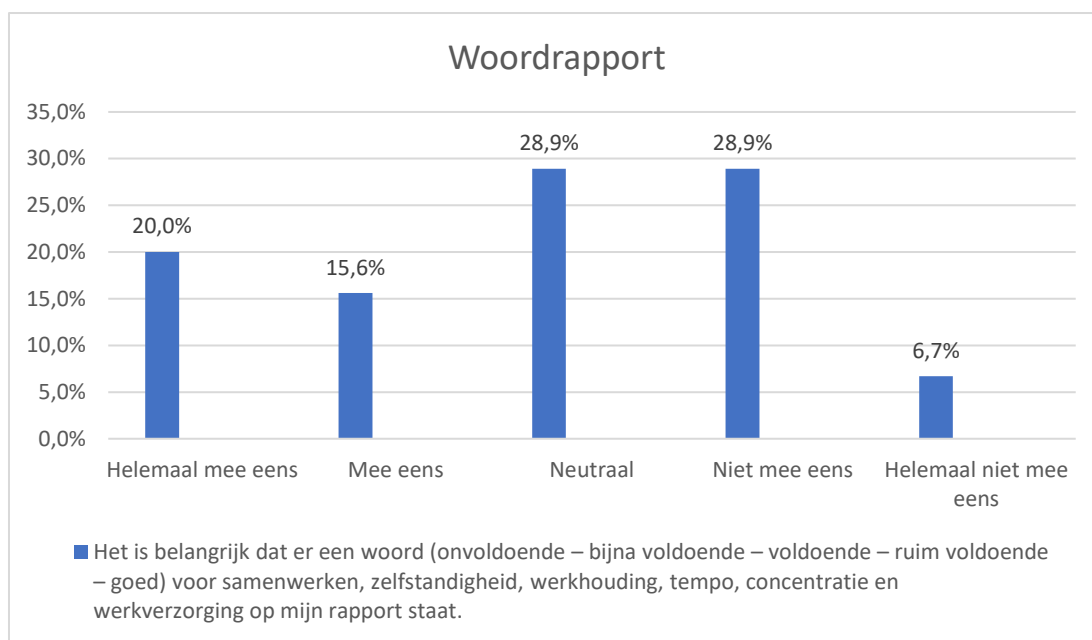
Hieronder is de analyse per label te zien van de enquête die is afgenomen bij leerlingen (N=45).

Figuur 9. Cijferrapport leerlingen.

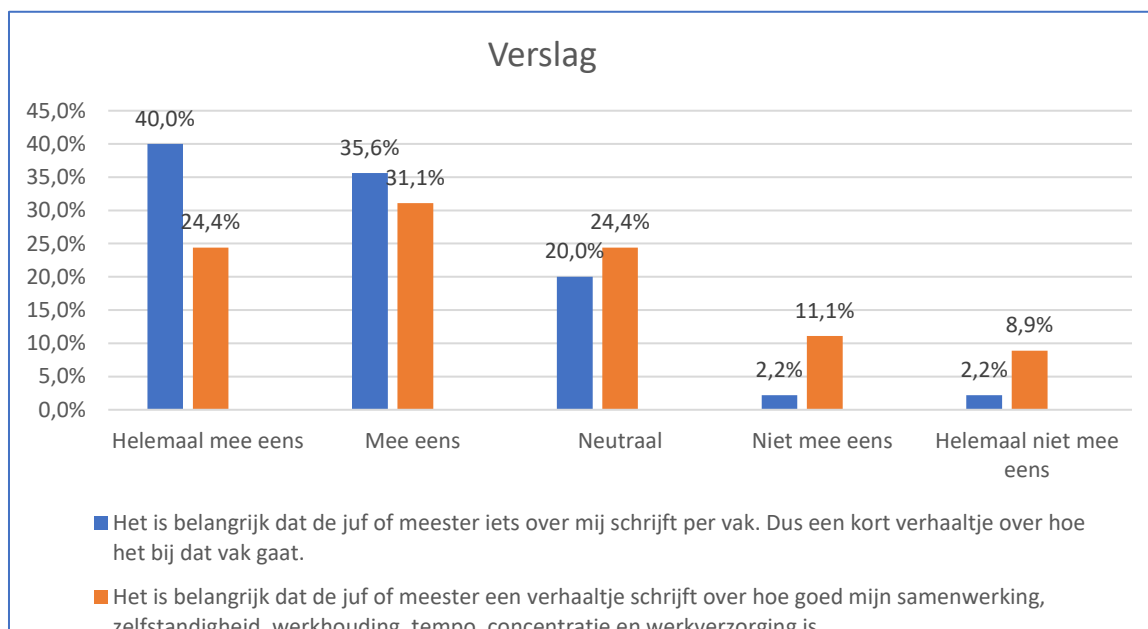
In Figuur 9 is te zien dat 57,8% van de leerlingen het er helemaal mee eens is dat het belangrijk is dat er een cijfer van de toetsen op het rapport staat.

Daarnaast geeft 26,7% en 37,8% aan het er helemaal mee eens en mee eens te zijn dat het belangrijk is dat er een cijfer voor samenwerken, zelfstandigheid, werkhouding, tempo, concentratie en werkverzorging op het rapport staat. 15,6% is het er helemaal niet mee eens.

Figuur 10. Woordrapport leerlingen.

In Figuur 10 is te zien dat 20% van de leerlingen aangeeft aan het er helemaal mee eens te zijn dat het belangrijk is dat er een woordwaardering voor samenwerken, zelfstandigheid, werkhouding, tempo, concentratie en werkverzorging op het rapport staat. 15,6% is het ermee eens, 28,9% is neutraal en 28,9% is het er niet mee eens.

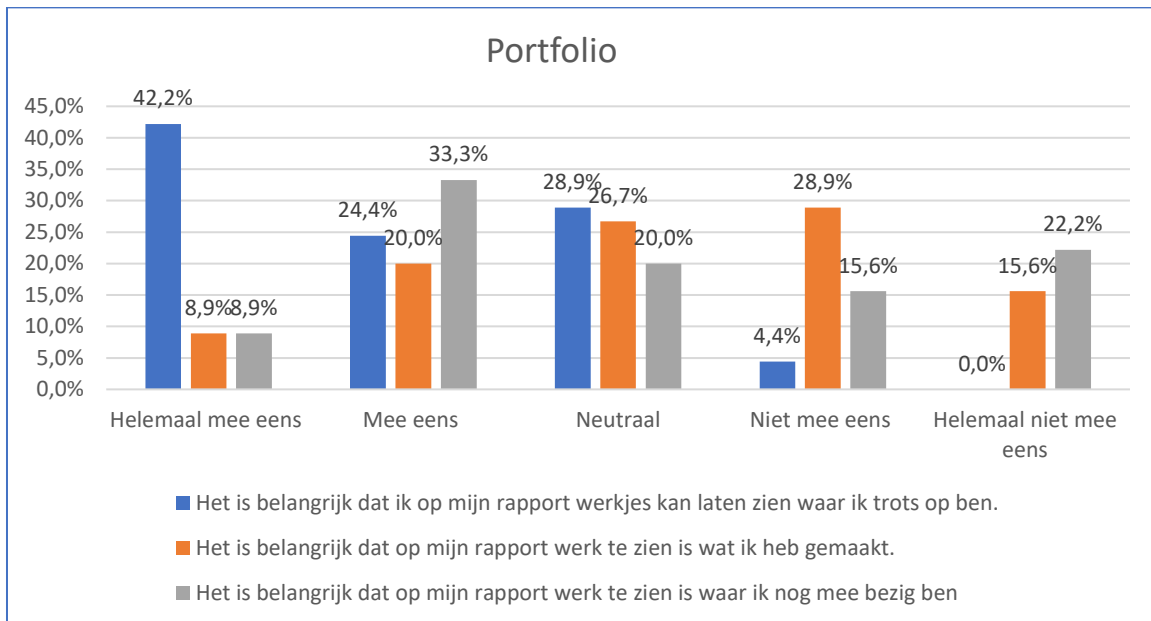

Figuur 11. Verslag leerlingen.

In Figuur 11 is te zien dat 40% van de leerlingen het er helemaal mee eens is dat het belangrijk is dat leerkracht iets over ze schrijft per vak. 35,6% is het eens en 20% is neutraal.

In Figuur 11 is ook te zien dat 24,4% van de leerlingen het er helemaal mee eens is dat het belangrijk is dat er een verhaaltje wordt geschreven over hoe goed de samenwerking, zelfstandigheid,

werkhouding, tempo, concentratie en werkverzorging is. 31,1% is het ermee eens en 24,4% is neutraal.

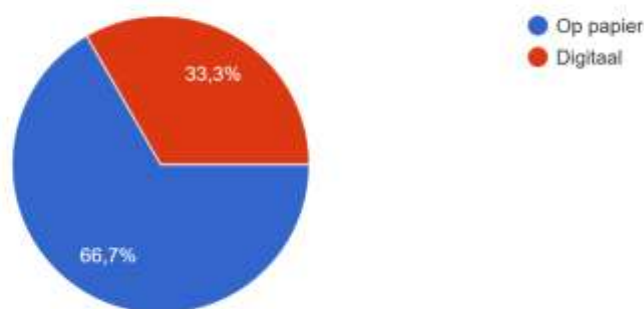
Figuur 12. Portfolio leerlingen.

In Figuur 12 is te zien dat 42,2% van de leerlingen het er helemaal mee eens is dat het belangrijk is dat er werk op het rapport komt waar hij/zij trots op is. 24,4% is het ermee eens en 28,9% is neutraal. Dit is het presentatieportfolio.

20% van de leerlingen is het ermee eens dat het belangrijk is dat er op het rapport werk komt te staan wat de leerling gemaakt heeft. 26,7% is neutraal, 28,9% is het er niet mee eens en 15,6% is het er helemaal niet mee eens. Dit is het beoordelings-/evaluatieportfolio

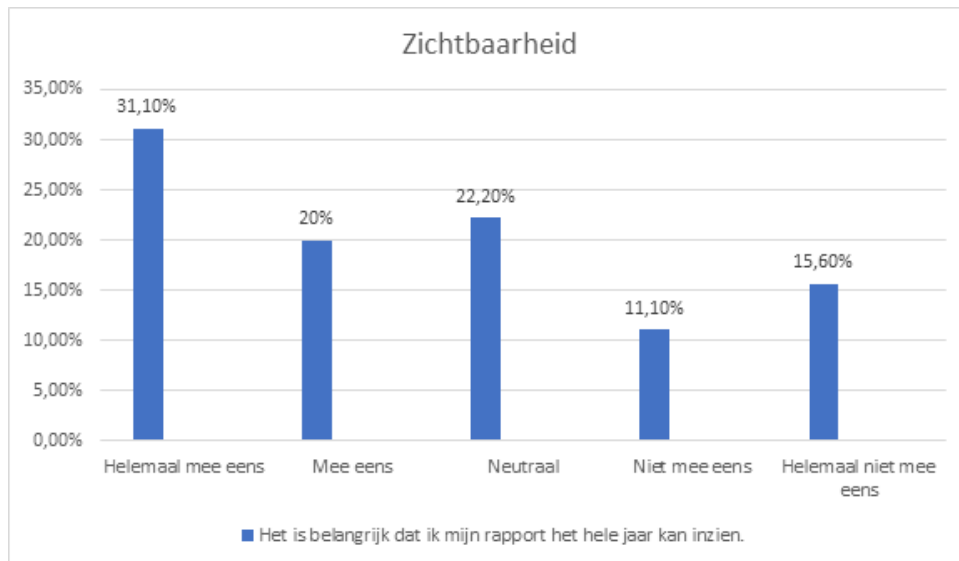
In Figuur 12 is ook te zien dat 33,3% van de leerlingen het ermee eens is dat het belangrijk is dat er op het rapport werk te zien is waar hij/zij nog mee bezig is. 20% is neutraal, 22,2% is het er helemaal niet mee eens. Dit is het werk-/ontwikkelingsportfolio.

Wil je liever een rapport op papier of digitaal (op de computer)?
45 antwoorden

Figuur 13. Rapport op papier of digitaal leerlingen.

In Figuur 13 is te zien dat 66,7% van de leerlingen het rapport het liefst op papier ziet, 33,3% van de leerlingen ziet het rapport het liefst digitaal.

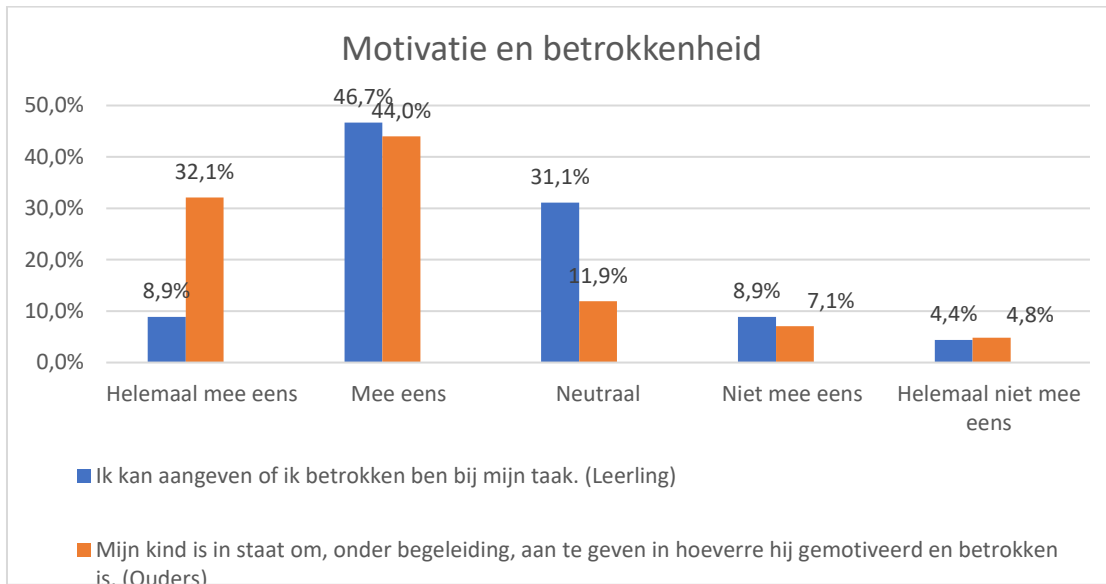
Figuur 14. Zichtbaarheid, leerlingen.

In Figuur 14 is te zien dat 31,1% van de leerlingen het er helemaal mee eens is dat het belangrijk is dat het rapport altijd inzichtelijk is. 20% is het ermee eens, 22,2% is neutraal en 15,6% is het er helemaal niet mee eens.

5.4 Deelvraag 4

In hoeverre denken ouders en leerlingen van de groepen 6, 7 en 8 dat leerlingen kunnen reflecteren op de elementen van eigenaarschap?

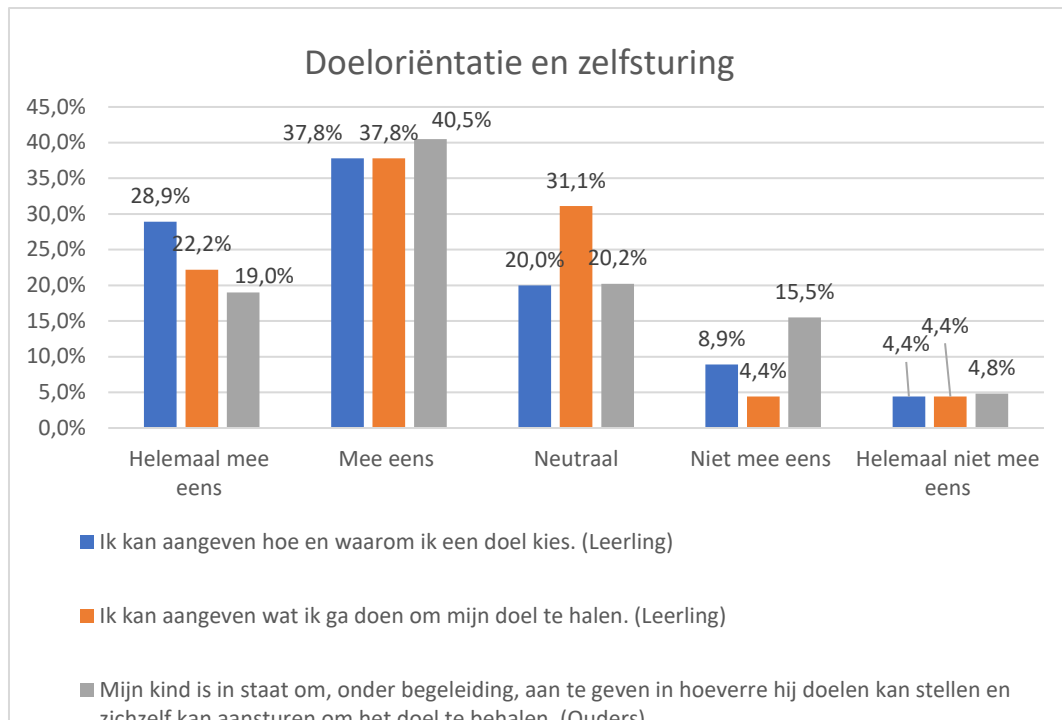
Hieronder is de analyse per label te zien van de enquêtes die afgenomen zijn bij leerlingen (N=45) en ouders (N=84).

Figuur 15. Motivatie en betrokkenheid.

In Figuur 15 zijn de resultaten van de enquête weergegeven. Er is te zien dat 46,7% van de leerlingen het ermee eens is dat hij kan aangeven of hij betrokken is bij zijn taak. 31,1% is neutraal.

Opgeteld is 76,1% van de ouders is het er helemaal mee eens of mee eens dat hun kind in staat is om, onder begeleiding, aan te geven in hoeverre hij gemotiveerd en betrokken is.

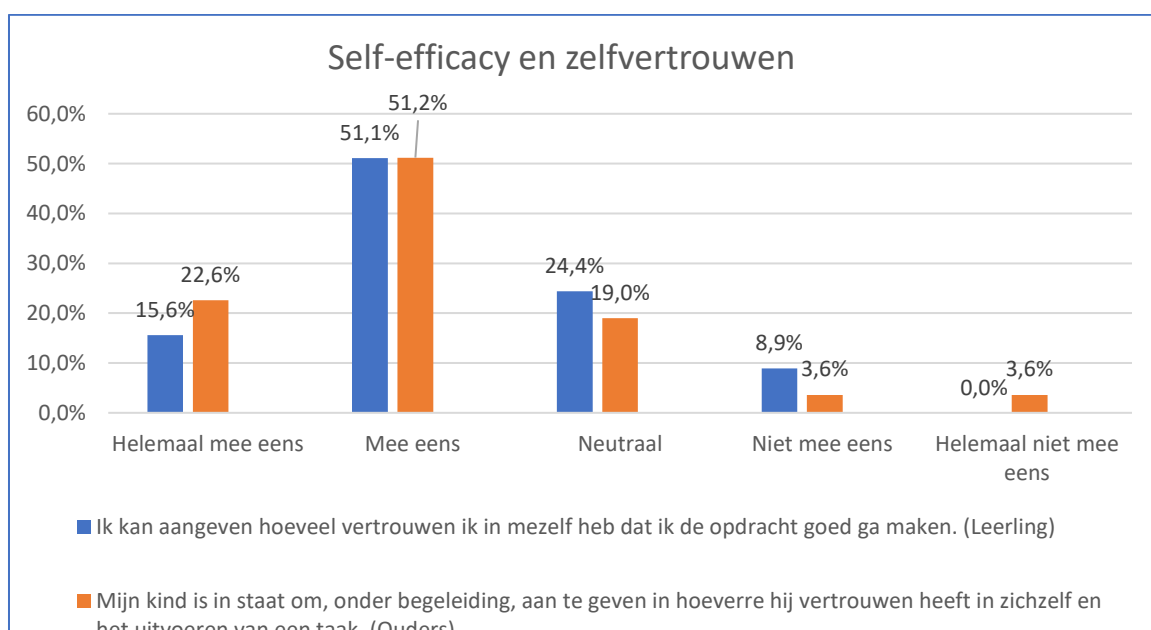

Figuur 16. Doeloriëntatie en zelfsturing.

In Figuur 16 is te zien dat 28,9% en 37,8% van de leerlingen het er helemaal mee eens en mee eens is dat ze kunnen aangeven hoe en waarom ze een doel kiezen. 20% is neutraal.

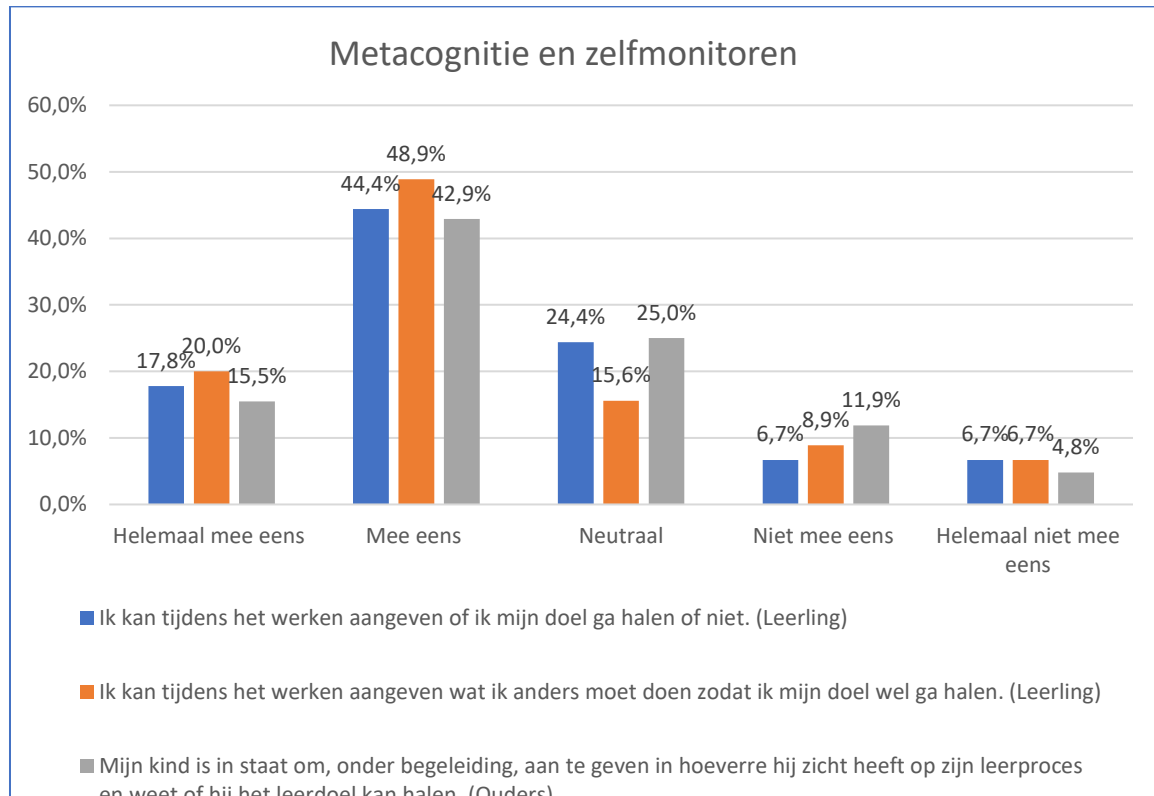
Daarnaast is ook te zien dat respectievelijk 22,2% en 37,8% van de leerlingen het er helemaal mee eens en mee eens is dat ze kunnen aangeven wat ze gaan doen om hun doel te halen, 31,1% is neutraal.

Tot slot is te zien dat respectievelijk 19% en 40,5% van ouders het er helemaal mee eens en mee eens is dat hun kind in staat is om, onder begeleiding, aan te geven in hoeverre hij doelen kan stellen en zichzelf kan aansturen om het doel te behalen. 20,2% is neutraal.

Figuur 17. Self-efficacy en zelfvertrouwen.

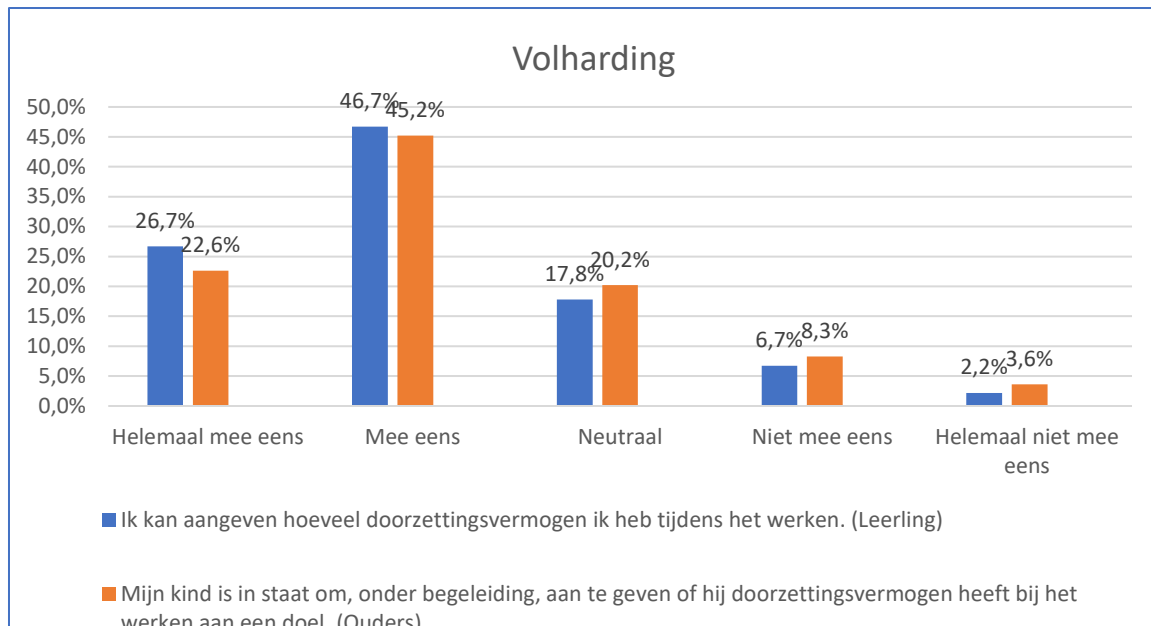
In Figuur 17 is te zien dat 51,1% van de leerlingen aangeeft het ermee eens te zijn dat ze kunnen aangeven hoeveel vertrouwen ze in zichzelf hebben dat ze de opdracht goed gaan maken. 51,2% van de ouders geeft aan dat ze het ermee eens zijn dat hun kind in staat is om, onder begeleiding, aan te geven in hoeverre hij vertrouwen heeft in zichzelf en het uitvoeren van de taak.

Figuur 18. Metacognitie en zelfmonitoren.

In Figuur 18 is te zien dat 17,8% van de leerlingen aangeeft het er helemaal mee eens te zijn dat ze tijdens het werken kunnen aangeven of ze hun doel gaan halen of niet. 44,4% is het ermee eens. Daarnaast geeft 20% van de leerling aan dat ze het er helemaal mee eens zijn dat ze tijdens het werken aan kunnen geven wat ze anders moeten doen zodat ze hun doel wel gaan halen. 48,9% is het ermee eens.

15,5% van de ouders geeft aan dat ze het er helemaal mee eens zijn dat hun kind in staat is om, onder begeleiding, aan te geven in hoeverre hij zicht heeft op zijn leerproces en weet of hij het leerdoel kan halen. 42,9% is het ermee eens en 25% is neutraal.

Figuur 19. Volharding.

In Figuur 19 is te zien dat 26,7% van de leerlingen aangeeft dat ze het er helemaal mee eens zijn dat ze kunnen aangeven hoeveel doorzettingsvermogen ze hebben tijdens het werken. 46,7% is het ermee eens.

Van de ouders geeft 22,6% aan het er helemaal mee eens te zijn dat hun kind in staat is om, onder begeleiding, aan te geven of hij doorzettingsvermogen heeft bij het werken aan een doel. 45,2% is het ermee eens en 20,2% is neutraal.

6. Conclusies en aanbevelingen

6.1 Conclusie

Deelvraag 1

Welke vormen van rapporteren willen ouders van de groepen 6, 7 en 8 terugzien op het rapport?

De meerderheid van de ouders geeft in de enquête (N=84) en het interview (N=2) aan dat zij een gemiddeld cijfer voor methodetoetsen belangrijk vinden. Dit sluit aan bij de theorie van Kohn (2000), hij beschrijft dat een cijfer direct inzicht geeft in de resultaten. Daarnaast vinden de meeste ouders een woordwaardering passend voor de algemene vaardigheden. Zij wensen bij zowel de algemene vaardigheden als de beoordeling per vakgebied een opmerking van de leerkracht. Dit sluit aan bij wat Alkema et al. (2015) beschrijven, zij beschrijven dat de leerkracht met een opmerking meer kan zeggen over de ontwikkeling van een leerling dan wanneer hij alleen een cijfer of woord noteert. De meeste ouders zien ook voordelen in portfolio's, ze geven aan dat ze het belangrijk vinden om werk te zien wat door de leerling gemaakt is, waar de leerling trots op is en waar de leerling nog mee bezig is. Ouders gaven tijdens het interview aan dat zij het vooral interessant vinden om het eindresultaat te zien waar de leerling trots op is, het hele proces volgen hoeft volgens de respondenten niet. De meerderheid van de ouders geeft in de enquête (N=84) aan dat de voorkeur uitgaat naar een papieren rapport. Uit het interview (N=2) kwam naar voren dat een combinatie van papier en digitaal fijn lijkt. Meeus & Van Looy (2005) geven ook voor- en nadelen; het voordeel van papier is volgens hen dat snel veel materiaal verzameld kan worden, het voordeel van digitaal is dat het overzichtelijker is. Tot slot geven de meeste ouders aan dat ze het belangrijk vinden dat het rapport altijd in te zien is. In het interview vertelden ouders dat ze cijfers niet constant in willen zien maar dat ze het wel interessant vinden om gemaakt werk te zien.

Deelvraag 2

Welke elementen van eigenaarschap vinden ouders van de groepen 6, 7 en 8 belangrijk om terug te zien op het rapport?

De meerderheid van de ouders geeft in de enquête (N=84) aan dat zij alle vijf de onderdelen van eigenaarschap (Conley & French, 2014) belangrijk vinden: motivatie en betrokkenheid, doeloriëntatie en zelfsturing, self-efficacy en zelfvertrouwen, metacognitie en zelfmonitoren en volharding. Dit sluit aan bij de theorie van Conley en French (2014). Zij beschrijven dat leerkrachten deze onderdelen moeten stimuleren om het eigenaarschap bij leerlingen te bevorderen.

Deelvraag 3

Welke vormen van rapporteren willen leerlingen uit de groepen 6, 7 en 8 terugzien op het rapport?

De meerderheid van de leerlingen geeft in de enquête (N=45) aan dat zij een gemiddeld cijfer voor de methodetoetsen en de algemene beoordeling belangrijk vinden. Dit sluit aan bij Dekkers (2018), hij beschrijft dat het geven van cijfers leerlingen het gevoel kan geven dat de stof 'belangrijk' is waardoor

ze zich inzetten. Alkema et al. (2015) beschrijven dat door een cijfer zichtbaar wordt gemaakt waar een leerling staat ten opzichte van andere leerlingen. De meeste leerlingen geven ook aan dat zij bij zowel de algemene vaardigheden als de cijfers een opmerking van de leerkracht fijn vinden. Volgens Alkema et al. kan de leerkracht zo meer zeggen over de ontwikkeling dan met alleen een cijfer of woord. De meeste leerlingen geven wat betreft de portfolio's aan dat ze het vooral belangrijk vinden dat er werk op staat waar ze trots op zijn. Castelijns en Kenter (2003) beschrijven dat dit ervoor zorgt dat leerlingen meer zelfvertrouwen en motivatie krijgen. Tot slot ziet de meerderheid van de leerlingen het rapport het liefst op papier. Ouders gaven in de enquête aan dat voor leerlingen een papieren rapport fijn is, omdat ze dan wat tastbaars hebben waar ze trots op kunnen zijn. De mening van leerlingen wat betreft de zichtbaarheid van het rapport verschilt.

Deelvraag 4

In hoeverre denken ouders en leerlingen van de groepen 6, 7 en 8 dat leerlingen kunnen reflecteren op de elementen van eigenaarschap?

De meerderheid van de ouders (N=84) en leerlingen (N=45) geeft in de enquête aan dat ze denken dat leerlingen op alle vijf de onderdelen van eigenaarschap (Conley & French, 2014) kunnen reflecteren: motivatie en betrokkenheid, doeloriëntatie en zelfsturing, *self-efficacy* en zelfvertrouwen, metacognitie en zelfmonitoren en volharding. Het is volgens Groen (2015) belangrijk om te reflecteren, omdat dan zichtbaar wordt hoe iets is gegaan en hoe het een volgende keer nog beter kan.

Hoofdvraag

Welke vorm van rapportage in combinatie met welke onderdelen van eigenaarschap kan de onderzoeksschool, volgens leerlingen en ouders van de groepen 6, 7 en 8, het beste inzetten?

Op basis van de antwoorden die beschreven zijn bij de deelvragen kan geconcludeerd worden dat de meeste ouders aangeven dat de elementen van eigenaarschap volgens Conley en French (2014): motivatie en betrokkenheid, doeloriëntatie en zelfsturing, *self-efficacy* en zelfvertrouwen, metacognitie en zelfmonitoren en volharding belangrijk zijn. De meeste leerlingen en ouders geven daarnaast aan dat ze denken dat leerlingen erop kunnen reflecteren. Verder geven de meeste ouders en leerlingen aan dat ze cijfers voor de methodetoetsen belangrijk vinden. Voor de algemene beoordeling willen de meeste leerlingen liever een cijfer en de meeste ouders liever een woordwaardering. Bij beide onderdelen geeft zowel de meerderheid van de ouders als de meerderheid van de leerlingen aan dat ze een opmerking van de leerkracht belangrijk vinden. Daarnaast staan de meeste ouders positief tegenover de drie vormen van portfolio's: het werk-/ontwikkelingsportfolio, het presentatieportfolio en het beoordelings-/evaluatieportfolio. Leerlingen staan vooral achter het presentatieportfolio. De meeste ouders en leerlingen zien het rapport het liefst op papier, ouders geven hierbij wel aan dat een combinatie ook gewenst zou zijn. Tot slot vinden de meeste ouders het belangrijk dat het rapport altijd inzichtelijk is.

6.2 Kritische reflectie

Om te bepalen wat de waarde van de resultaten van het onderzoek is, is een kritische reflectie van belang. In het onderzoek is gebruik gemaakt van diverse nationale en internationale bronnen. Dit maakt het onderzoek sterk. De theorie die beschreven wordt in het theoretisch kader is de basis geweest voor zowel de enquête als het interview. Zo wordt het onderzoek een samenhangend geheel. Vanuit de probleemanalyse en het theoretisch kader zijn duidelijke hoofd- en deelvragen opgesteld.

Voor het uitvoeren van het onderzoek is een enquête voor ouders en een enquête voor leerlingen ingezet. Daarnaast heeft er nog een interview met ouders plaats gevonden. Om te zorgen voor een valide onderzoek zijn de enquêtes vooraf gecontroleerd door de onderzoeksgroep, de onderzoeksbegeleider en een onafhankelijke ouder en leerling. Het interview is met beide respondenten tegelijk afgenomen, zij hebben dus dezelfde vragen gehad. Dit verhoogt de validiteit.

De enquête voor ouders is afgenomen bij 84 ouders, de enquête voor leerlingen is afgenomen bij 45 leerlingen. Door het hoge aantal respondenten wordt de betrouwbaarheid vergroot. De enquête is online afgenomen via Google Forms. Google Forms zet de resultaten digitaal om in grafieken, ook dit verhoogt de betrouwbaarheid.

In de enquêtes is gevraagd naar de mening van ouders en leerlingen over onderdelen van rapportage (Alkema et al., 2015) en onderdelen van eigenaarschap (Conley & French, 2014).

De verschillende onderdelen zijn in de enquête voor ouders schriftelijk toegelicht. Ouders hadden twee weken de tijd om de enquête in te vullen, ze konden er de tijd voor nemen.

Uit een reactie van een ouder en uit het interview bleek echter dat de begrippen uit het model van Conley en French (2014) die betrekking hebben op eigenaarschap lastig waren. Zij gaven aan dat de begrippen erg abstract waren en het lastig was om voor te stellen hoe dit er in de praktijk uit zou komen te zien. Dit heeft betrekking op deelvraag twee en vier, deze resultaten moeten dus kritisch bekeken worden.

De begrippen zijn bij de enquête voor leerlingen mondeling toegelicht. Leerlingen konden op deze manier meteen vragen stellen wanneer zij iets niet begrepen. Veel leerlingen stelden vragen over de onderdelen van eigenaarschap (Conley & French, 2014). Ook voor hen was het lastig om voor te stellen hoe dit er in de praktijk uit zou zijn.

Op school wordt nog niet structureel gewerkt aan het vergroten van het eigenaarschap bij leerlingen. De onderdelen van eigenaarschap (Conley & French, 2014) zijn daardoor lastig voor te stellen in de praktijk voor leerlingen en ouders. Wellicht was het beter geweest om eerst eigenaarschap te implementeren in de klas, de begrippen hadden dan meer betekenis gehad.

Na de enquête bij ouders heeft een online groepsinterview met twee ouders plaatsgevonden. Hier heeft enige tijd tussen gezeten. Het zou beter zijn geweest om het interview binnen een week na het afnemen van de enquête uit te voeren.

Het interview is opgenomen zodat het getranscribeerd kon worden, dit is op dezelfde dag gebeurd. Door middel van het interview kon verder doorgevraagd worden naar de mening van ouders en werd het duidelijk wat zij als voor- en nadelen zien van de onderdelen van rapporteren (Alkema, et al., 2015) en eigenaarschap (Conley & French, 2014). Dit verhoogt de betrouwbaarheid.

Er is veel overlap te zien tussen de resultaten die uit de verschillende instrumenten zijn gekomen. Vanuit de beschrijving van de resultaten volgen logische conclusies. Dit beiden maakt het onderzoek sterk.

Een logische vervolgstap na dit onderzoek zou zijn om te onderzoeken hoe eigenaarschap in de klas ingezet zou kunnen worden.

6.3 Aanbevelingen

Vanuit de conclusies en het theoretisch kader kunnen de volgende aanbevelingen gedaan worden.

Hierbij wordt tegemoetgekomen aan de probleemstelling. Daaruit kwam naar voren dat de onderzoeksschool inzicht wilde krijgen in de mening van ouders en leerlingen van de groepen 6, 7 en 8 over verschillende onderdelen van rapportage en onderdelen van eigenaarschap. Het doel was om advies te kunnen geven met betrekking tot het rapporteren van leerlingen van de groepen zes tot en met acht.

Aanbeveling 1

Ouders gaven in de enquête aan dat zij het belangrijk vinden dat de onderdelen van eigenaarschap volgens Conley en French (2014) een plaats krijgen op het rapport. Ouders en leerlingen gaven ook aan dat zij denken dat leerlingen kunnen reflecteren op deze onderdelen. Uit het interview kwam echter naar voren dat de begrippen nog lastig voor te stellen waren, omdat de school nog niet concreet met de elementen van eigenaarschap werkt. Een aanbeveling is om de onderdelen van eigenaarschap (Conley & French, 2014) te implementeren in de klas voor het een plaats krijgt op het rapport. Hiervoor zou een vervolgonderzoek passend zijn. Hierin zou moeten worden onderzocht hoe eigenaarschap een plek kan krijgen binnen het onderwijs op de onderzoeksschool en welke leerkrachtvaardigheden dit vergt. Wanneer leerkrachten het eigenaarschap van leerlingen willen bevorderen moeten zij de verschillende onderdelen van eigenaarschap stimuleren (Conley & French, 2014; Klein Hulse & Van den Berg, 2017). Het model van Conley en French (2014) kan hierbij gebruikt worden. In het model worden de elementen die nodig zijn voor eigenaarschap weergegeven.

Aanbeveling 2

Ouders en leerlingen hebben aangegeven wat zij terug willen zien op het rapport/portfolio. Vanuit de wensen van ouders en leerlingen is een aanbeveling om een combinatie van een portfolio en een rapport in te zetten. Wat betreft het portfolio gedeelte hebben zowel ouders als leerlingen aangegeven het belangrijk te vinden dat er werk op het rapport te zien is waar de leerling trots op is. Dit is het geval bij een presentatieportfolio. Een presentatieportfolio zorgt er volgens Castelijns en Kenter (2003) voor dat een leerling meer zelfvertrouwen en motivatie krijgt. Dit zijn beiden belangrijke onderdelen voor het realiseren van eigenaarschap volgens Conley en French (2014).

Wat betreft het rapportgedeelte zouden de volgende onderdelen volgens ouders en leerlingen gewenst zijn: cijfers van het gemiddelde van methodetoetsen, cijfer/woordwaardering voor de 'algemene' vaardigheden en een opmerking van de leerkracht over de ontwikkeling van het kind per

vakgebied en 'algemene' vaardigheid.

De voorkeur van ouders en leerling gaat volgens de analyse van de enquête uit naar een papieren rapport. Uit het interview blijkt echter dat een combinatie gewenst zou zijn. Vanuit het theoretisch kader komt naar voren dat een portfolio op papier onoverzichtelijk kan worden (Meeus & Van Looy, 2005). Daarnaast kan bij een digitaal portfolio makkelijk bepaald worden wanneer het zichtbaar is voor ouders. De meerderheid van de ouders gaf ook aan dat het altijd zichtbaar zijn van het rapport/portfolio belangrijk is. Een combinatie waarbij gegevens online bijgehouden worden en wat ook op papier meegegeven zou kunnen worden zou dus een oplossing kunnen zijn.

Een online platform als Mijn Rapportfolio (2019) zou geschikt zijn om online een combinatie te maken van een rapport en een portfolio. Dit kan aangepast worden aan de wensen van de school. Wanneer eigenaarschap geïmplementeerd zou zijn in de klas kan dit dus ook een plaats krijgen op het 'rapportfolio'.

7. Literatuurlijst

Alkema, E., Tjerkstra, W., Kuipers, J. & Lindhout, C. (2015). *Méér dan onderwijs*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.

Arink, A. (2018, 12 februari). Eigenaarschap: waarom 9 van de 10 scholen er wat mee willen. Geraadpleegd op 25 september 2019, van <https://www.cps.nl/blog/2018/02/12/Eigenaarschap-waarom-9-van-de-10-scholen-er-wat-mee-willen>

Baumeister, R. F., & Heatherton, T. F. (1996). Self-regulation failure: an overview. *Psychological Inquiry*, 7(1), 1–15

Birenbaum, M., Kimron, H., & Shilton, H. (2011). Nested contexts that shape assessment for learning: School-based professional learning community and classroom culture. *Studies in Educational Evaluation*, 37(1), 35-48.

Castelijns, J., & Kenter, B. (2003). *De diepte in met leerlingportfolio's: praktijkervaringen in het basisonderwijs*. Amersfoort: CPS.

Castelijns, J., & Kenter, B. (2009). *Leren met portfolio's*. Amersfoort: CPS

CED-groep (2016, z.d.) Eigenaarschap van leerlingen. Geraadpleegd op 27 september 2019, van <https://www.cedgroep.nl/advies/eigenaarschap-van-leerlingen>

Cluitmans, J. J., & Dekkers, M. A. F. (2011). *Aan de slag met competenties*. Dordrecht: Dekkers.

Conley, D. T., & French, E. M. (2014, 10 juni). Student ownership of learning as a key component of college readiness. *American Behavioral Scientist*, 58(8), 1018–1034.
[file:///C:/Users/jill/Downloads/AmericanBehavioralScientist-2014-Conley-1018-34%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/jill/Downloads/AmericanBehavioralScientist-2014-Conley-1018-34%20(3).pdf)

De Boer, H. de., Donker-Bergstra, A. S., Kostons, D. D. N. M., Korpershoek, H., & van der Werf, M. P. (2012, z.d.). Effective strategies for self-regulated learning: A meta-analysis. Groningen: GION/RUG. Van https://www.nro.nl/wp-content/uploads/2014/05/PROO_Effective+strategies+for+self-regulated+learning.pdf

De Graaf, I. (2018, 18 februari). *"Mijn ouders krijgen een pushmelding van al mijn nieuwe cijfers"*. Geraadpleegd op 2 december 2019, van <https://nos.nl/op3/artikel/2217838-mijn-ouders-krijgen-een-pushmelding-van-al-mijn-nieuwe-cijfers.html>

Deci, E.L., Koestner, R. & Ryan, R.M. (2001). Extrinsic Rewards and Intrinsic Motivation in Education: Reconsidered Once Again. *Review of Educational Research*. 71(1):1-27.

Dekkers, M. (2018, 20 augustus) Cijfers: wel of niet in de ban. Geraadpleegd op 2 december 2019, van <https://www.onderwijsvanmorgen.nl/cijfers-wel-of-niet-in-de-ban/>

Devolder, A., van Braak, J., & Tondeur, J. (2012). Supporting self-regulated learning in computer-based learning environments: Systematic review of effects of scaffolding in the domain of science education. *Journal of Computer Assisted Learning*, 28(6), 557-573.

Dignath, C., & Büttner, G. (2008). Components of Fostering Self-Regulated Learning among Students. A Meta-Analysis on Intervention Studies at Primary and Secondary School Level. *Metacognition and Learning*, 3, 231-264.

Dochy, F. J. R. C., Berghmans, I., Koenen, A. K., & Segers, M. (2015). *Bouwstenen voor high impact learning: het leren van de toekomst in onderwijs en organisaties* (1ste editie). Amsterdam: Boom.

Duckworth, A. L., Quinn, P. D., & Seligman, M. E. P. (2009). Positive Predictors of Teacher Effectiveness. *Journal of Positive Psychology*, 19, 540-547.

Duckworth, K., Akerman, R., MacGregor, A., Salter, E. & Vorhaus, J. (2009). *Self-regulated learning: a literature review*. Londen: Institute of Education University of Londen.

Expertis (2015, z.d.) Eigenaarschap leerlingen. Geraadpleegd op 25 september 2019, van <https://expertis.nl/themas/kwaliteitszorg-en-schoolontwikkeling/eigenaarschap-leerlingen/>

Groen, M. (2015) Reflecteren: de basis. Utrecht: Noordhoff

Hattie, J. (2013). Leren zichtbaar maken. Rotterdam: Bazalt Educatieve Uitgaven

Hazenbergh, J. (2019, 1 mei). De impact van de vierde industriële revolutie op werk en de arbeidsmarkt. Geraadpleegd op 25 september 2019, van <https://www.pwnet.nl/organisatie-strategie/artikel/2019/05/de-impact-van-de-vierde-industriële-revolutie-op-werk-en-de-arbeidsmarkt-10130014?vakmedianet-approve-cookies=1>

Hintze, D., Burke, K., & Beyerlein, S. (2013). Putting It To Practice: Hands- On Learning Activities For Transforming Education. *International Journal of Process Education*, 15-48.

Jones, J. (2012). Portfolios as 'learning companions' for children and a means to support and assess language learning in the primary school. *Education 3-13: International Journal of Primary, Elementary and Early Years Education*, 40 (4), 401–416. doi:10.1080/03004279.2012.691374

Kallenberg, T., Koster, B., Onstenk, J. & Scheepsmma, W. (2011). Ontwikkeling door onderzoek: een handreiking voor leraren. Tweede druk. Amersfoort: ThiemeMeulenhoff.

Kirschner, P., A. (2017). Het voorbereiden van leerlingen op (nog) niet bestaande banen. Heerlen: Open Universiteit.

Klein Hulse, A., & Van den Berg, N. (2017, 17 maart). Hoe kunnen docenten het eigenaarschap van leerlingen in het voortgezet onderwijs versterken? Geraadpleegd van <https://www.nro.nl/wp-content/uploads/2017/03/180-antwoord-Hoe-kunnen-docentenhet-eigenaarschap-van-leerlingen-in-het-voortgezetonderwijs-versterken-4.pdf>

Kohn, A. (2000). *The Schools Our Children Deserve*. Boston: Houghton Mifflin Company.

Meeus, W. & Looy, L. van (2005). Portfolio zonder blozen. Antwerpen-Aperlidoorn: Garant.

- Mercer, S. (2011). Understanding learner agency as a complex dynamic system. *System*, 39(4), 427–436 van
https://www.researchgate.net/publication/251576187_Understanding_learner_agency_as_a_complex_dynamic_system
- Mulders, H., Knol, D & Cijvat, I. (2016) *Eigenaarschap, alignment en continuous improvement*. Huizen: Uitgeverij Pica
- Rose, T. (2016). *De mythe van het gemiddelde* (2de editie). Amsterdam: AW Bruna uitgevers.
- Rozema, S. (2018, 24 februari). *Schoolsysteem Magister is bedreigend, opdringerig en ontnemt leerlingen hun vrijheid*. Geraadpleegd op 2 december 2019, van
<https://www.trouw.nl/opinie/schoolsysteem-magister-is-bedreigend-opdringerig-en-ontneemt-leerlingen-hun-vrijheid~ba1a39ad/>
- Schrever, R. (2019, 2 december) Adolphe Quetelet (1796-1874) – Een briljant wetenschapper. Geraadpleegd op 25-09-2020 van <https://historiek.net/adolphe-quetelet-wetenschapper-bmi-index/76299/>
- Standaert, R. (2014). *De becijferde school: meetcultus en meetcultuur*. Leuven/Den Haag: Acco.
- Van der Lans, R., & van der Aa, R. (2017, 8 juni). Welke rapportvormen geven welke inzichten in de ontwikkeling van kennis en vaardigheden van leerlingen? Geraadpleegd op 25 september 2019, van
<https://wij-leren.nl/rapportvormen-inzicht-in-ontwikkeling.php>
- Van Sluisveld, M. (2019, z.d.). Schoolgids kbs. Olof Palme. Geraadpleegd op 25 septemeber 2019, van http://www.olof-palme.nl/media/722075/20190820-schoolgids_2019-2020-def.pdf
- Verschaffel, L. (1995). Beïnvloeden van leerprocessen. In Lowyck, J. & Verloop, N. (red.)
- Voogt, J., & Roblin, N. P. (2010). 21st century skills. Discussienota. Enschede: Universiteit Twente
- Zimmerman, B. (1990). Self-regulated learning and academic achievement: An overview. *Educational Psychologist*, 25-(1), 3-17.
- Zimmerman, B. (2002). Becoming a Self-Regulated Learner: An Overview. *Theory Into Practice*, 41(2), 64-72. Van http://dx.doi.org/10.1207/s15430421tip4102_2

8. Bijlage

8.1 Enquête ouders

Hieronder zijn de vragen opgenomen uit de enquête voor ouders. Naast de vragen was ook steeds een toelichting op de begrippen te zien.

In de enquête zal uw mening gevraagd worden wat betreft verschillende onderdelen van rapporteren en verschillende onderdelen van eigenaarschap.

Het grootste deel van de vragen bestaat uit schaalvragen waarbij u de keuze heeft tussen helemaal mee eens - mee eens - neutraal - niet mee eens - helemaal niet mee eens.

Vragen onderdelen rapporteren

Cijferrapport

1. Het is belangrijk dat het gemiddelde cijfer van methodetoetsen (rekenen, taal, spelling, begrijpend lezen, Engels, wereldoriëntatie) zichtbaar is op het rapport.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

2. Het is belangrijk dat het onderdeel 'algemeen' (samenwerken, zelfstandigheid, werkhouding, tempo, concentratie en werkverzorging) met een cijfer wordt beoordeeld.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

Woordrapport

3. Het is belangrijk dat het onderdeel 'algemeen' (samenwerken, zelfstandigheid, werkhouding, tempo, concentratie en werkverzorging) met een woord (van onvoldoende tot goed) wordt beoordeeld.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

Verslag

4. Het is belangrijk dat de leerkracht een opmerking plaatst per vakgebied.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

5. Het is belangrijk dat de leerkracht een opmerking plaatst bij het onderdeel 'algemeen' (samenwerken, zelfstandigheid, werkhouding, tempo, concentratie en werkverzorging).

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

Vragen portfolio

6. Het is belangrijk dat een leerling zelf mag kiezen wat hij of zij in het portfolio laat zien.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

7. Het is belangrijk dat op het rapport/portfolio werk te zien is van de leerling waar hij of zij trots op is.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

8. Het is belangrijk dat op het rapport/portfolio werk te zien is wat door de leerling is gemaakt.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

9. Het is belangrijk dat op het rapport/portfolio werk te zien is waar de leerling nog mee bezig is.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

10. Zou u het rapport/portfolio liever op papier of digitaal willen inzien?

Op papier

Digitaal

11. Het is belangrijk dat u het rapport/portfolio altijd kunt inzien.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

Vragen eigenaarschap

12. Het is belangrijk dat op het rapport/portfolio een beoordeling komt wat betreft de motivatie en betrokkenheid van de leerling.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

13. Mijn kind is in staat om, onder begeleiding, aan te geven in hoeverre hij gemotiveerd en betrokken is.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

14. Het is belangrijk dat op het rapport/portfolio een beoordeling komt wat betreft doeloriëntatie en zelfsturing.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

15. Mijn kind is in staat om, onder begeleiding, aan te geven in hoeverre hij doelen kan stellen en zichzelf kan aansturen om het doel te behalen.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

16. Het is belangrijk dat op het rapport/portfolio een beoordeling komt wat betreft self-efficacy en zelfvertrouwen.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

17. Mijn kind is in staat om, onder begeleiding, aan te geven in hoeverre hij vertrouwen heeft in zichzelf en het uitvoeren van een taak.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

18. Het is belangrijk dat op het rapport/portfolio een beoordeling komt wat betreft metacognitie en zelfmonitoren.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

19. Mijn kind is in staat om, onder begeleiding, aan te geven in hoeverre hij zicht heeft op zijn leerproces en weet of hij het leerdoel kan halen.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

20. Het is belangrijk dat op het rapport/portfolio een beoordeling komt wat betreft volharding.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

21. Mijn kind is in staat om, onder begeleiding, aan te geven of hij doorzettingsvermogen heeft bij het werken aan een doel.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

22. Wie zou volgens u de eerdergenoemde vaardigheden wat betreft eigenaarschap moeten beoordelen?

Leerling

Leerkracht

Beiden

8.2 Enquête leerlingen

Antwoordmogelijkheden schaalvragen: helemaal mee eens – mee eens – neutraal – niet mee eens – helemaal niet mee eens.

1. Het is belangrijk dat er een cijfer van de toetsen (rekenen, taal, spelling, begrijpend lezen, Engels, wereldoriëntatie) op het rapport staat.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

2. Het is belangrijk dat er een cijfer voor samenwerken, zelfstandigheid, werkhouding, tempo, concentratie en werkverzorging op mijn rapport staat.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

3. Het is belangrijk dat er een woord (onvoldoende – bijna voldoende – voldoende – ruim voldoende – goed) voor samenwerken, zelfstandigheid, werkhouding, tempo, concentratie en werkverzorging op mijn rapport staat.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

4. Het is belangrijk dat de juf of meester iets over mij schrijft per vak. Dus een kort verhaaltje over hoe het bij dat vak gaat.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

5. Het is belangrijk dat de juf of meester een verhaaltje schrijft over hoe goed mijn samenwerking, zelfstandigheid, werkhouding, tempo, concentratie en werkverzorging is.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

6. Het is belangrijk dat ik zelf aan mag geven welke toetsen/werkjes ik op mijn rapport wil laten zien.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

7. Het is belangrijk dat ik op mijn rapport werkjes kan laten zien waar ik trots op ben.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

8. Het is belangrijk dat op mijn rapport werk te zien is wat ik heb gemaakt.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

9. Het is belangrijk dat op mijn rapport werk te zien is waar ik nog mee bezig ben.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

10. Het is belangrijk dat ik mijn rapport het hele jaar kan inzien.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

11. Wil je liever een rapport op papier of digitaal (op de computer)?

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

12. Ik kan aangeven of ik betrokken ben bij mijn taak.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

13. Ik kan aangeven hoe en waarom ik een doel kies.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

14. Ik kan aangeven wat ik ga doen om mijn doel te halen.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

15. Ik kan aangeven hoeveel vertrouwen ik in mezelf heb dat ik de opdracht goed ga maken.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

16. Ik kan tijdens het werken aangeven of ik mijn doel ga halen of niet.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

17. Ik kan tijdens het werken aangeven wat ik anders moet doen zodat ik mijn doel wel ga halen.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Helemaal niet mee eens

18. Ik kan aangeven hoeveel doorzettingsvermogen ik heb tijdens het werken.

Helemaal mee eens

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

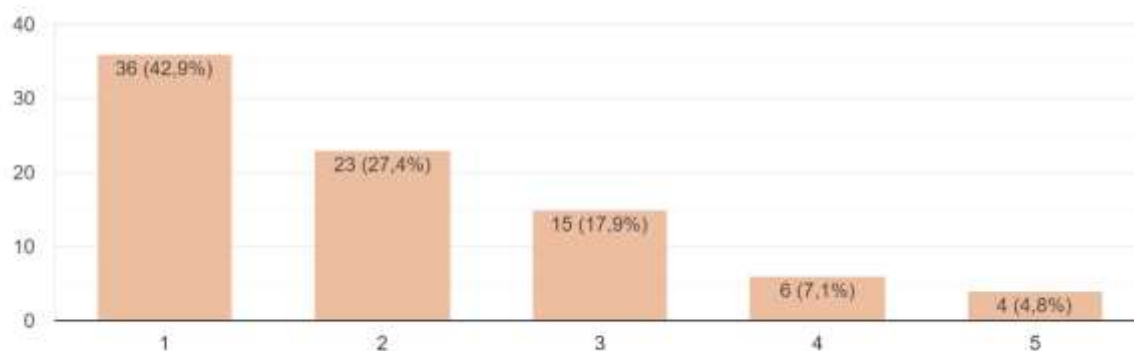
Helemaal niet mee eens

8.3 Resultaten enquête ouders

Vraag 1

Het is belangrijk dat het gemiddelde cijfer van methodetoetsen (rekenen, taal, spelling, begrijpend lezen, Engels, wereldoriëntatie) zichtbaar is op het rapport.

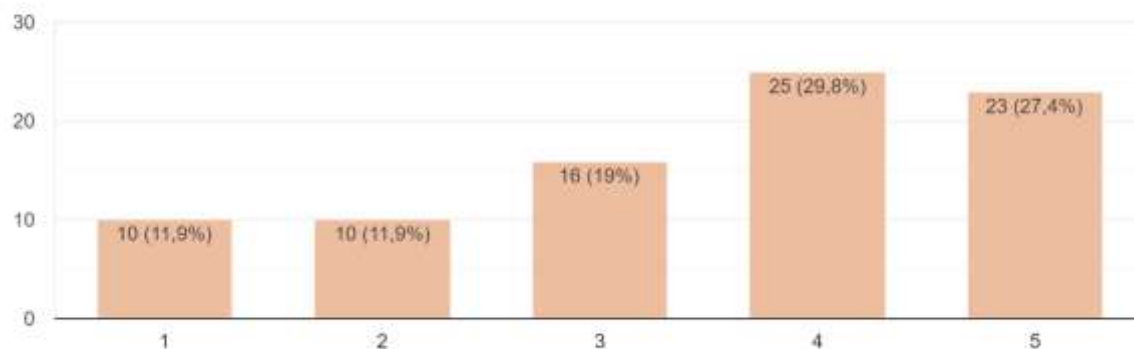
84 antwoorden

Vraag 2

Het is belangrijk dat het onderdeel 'algemeen' (samenwerken, zelfstandigheid, werkhouding, tempo, concentratie en werkverzorging) met een cijfer wordt beoordeeld.

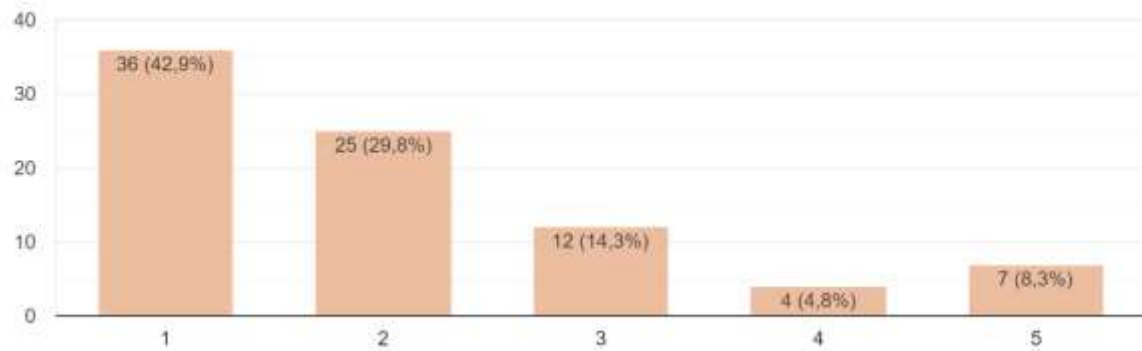
84 antwoorden

Vraag 3

Het is belangrijk dat het onderdeel 'algemeen' (samenwerken, zelfstandigheid, werkhouding, tempo, concentratie en werkverzorging) met een ...d (van onvoldoende tot goed) wordt beoordeeld.

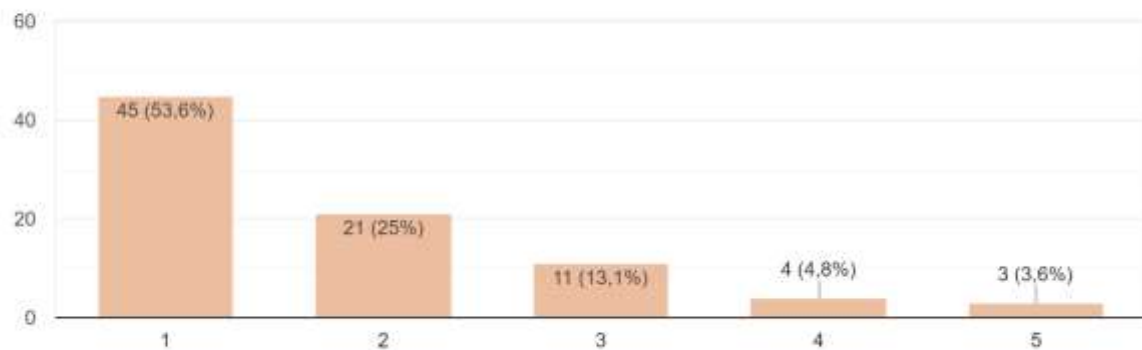
84 antwoorden

Vraag 4

Het is belangrijk dat de leerkracht een opmerking plaatst per vakgebied.

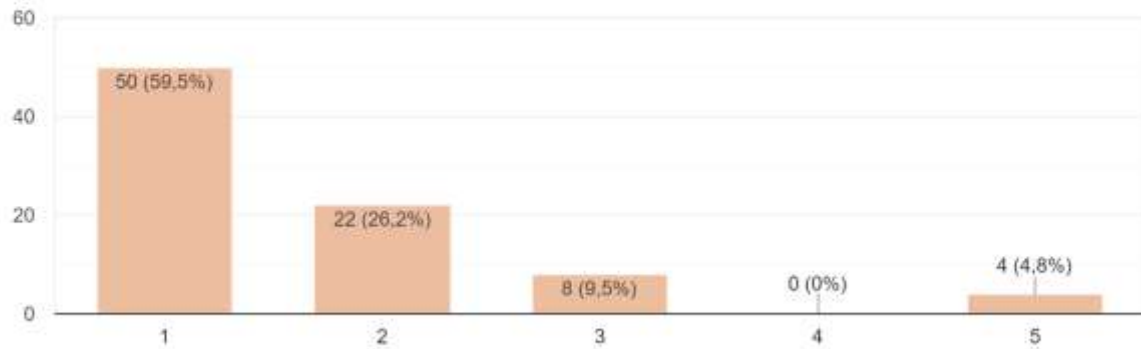
84 antwoorden

Vraag 5

Het is belangrijk dat de leerkracht een opmerking plaatst bij het onderdeel 'algemeen' (samenwerken, zelfstandigheid, werkhouding, tempo, concentratie en werkverzorging).

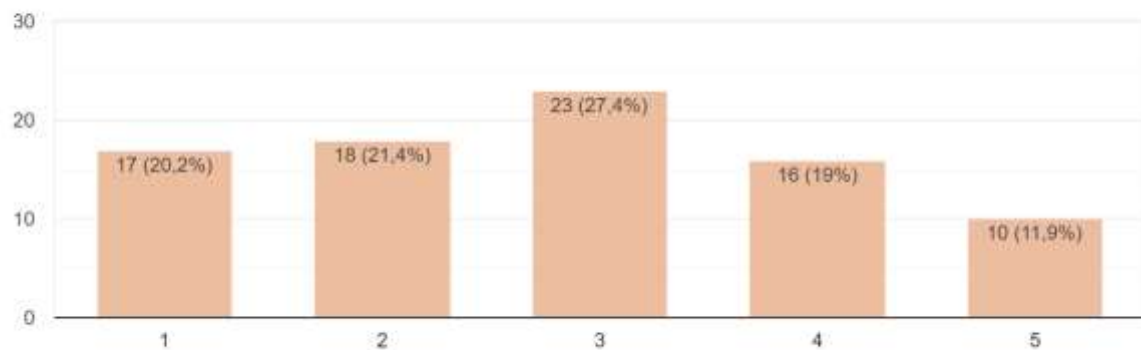
84 antwoorden

Vraag 6

Het is belangrijk dat een leerling zelf mag kiezen wat hij of zij in het portfolio laat zien.

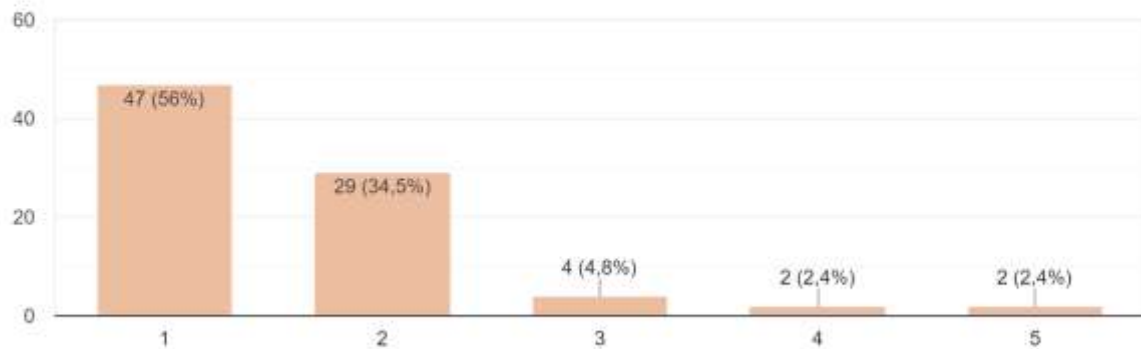
84 antwoorden

Vraag 7

In een presentatieportfolio laat de leerling zien waar hij goed in is en waar hij trots op is, dit zorgt ervoor dat hij meer zelfvertrouwen en motivatie krijgt...zien is van de leerling waar hij of zij trots op is."

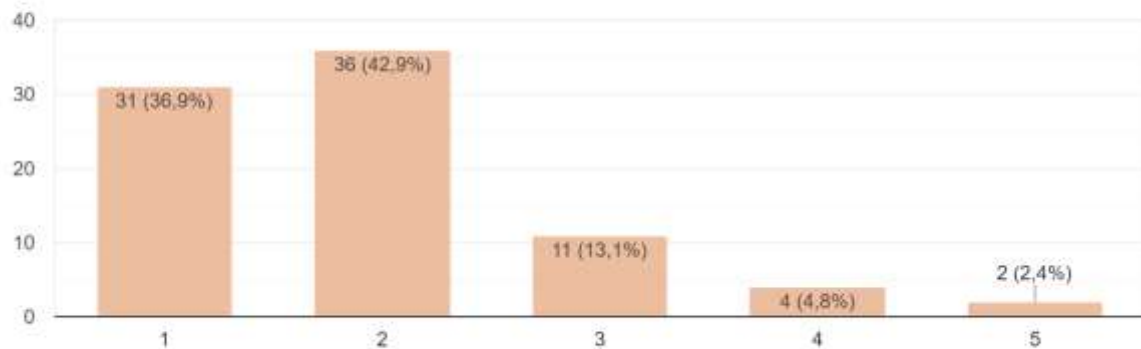
84 antwoorden

Vraag 8

In een beoordelings-/evaluatieportfolio laten leerlingen zien wat ze kunnen. Ze voegen bijvoorbeeld inhoud van schriften, werk wat gemaakt...werk te zien is wat door de leerling is gemaakt."

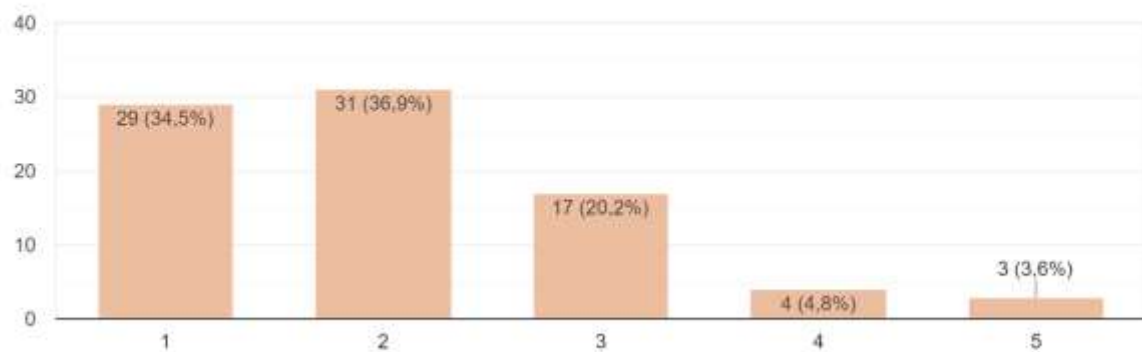
84 antwoorden

Vraag 9

Bij het werk-/ontwikkelingsportfolio gaat het om het zichtbaar maken van de ontwikkeling van een leerling. Hierin komt zowel werk wat af is als werk ...werk te zien is waar de leerling nog mee bezig is."

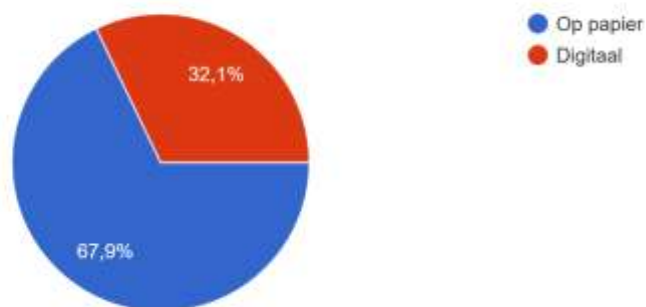
84 antwoorden

Vraag 10

Zou u het rapport/portfolio liever op papier of digitaal willen inzien?

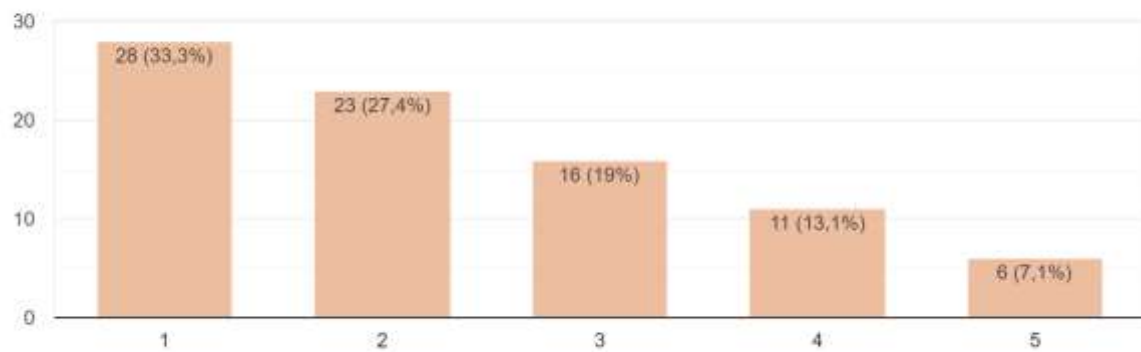
84 antwoorden

Vraag 11

Het is belangrijk dat u het rapport/portfolio altijd kunt inzien.

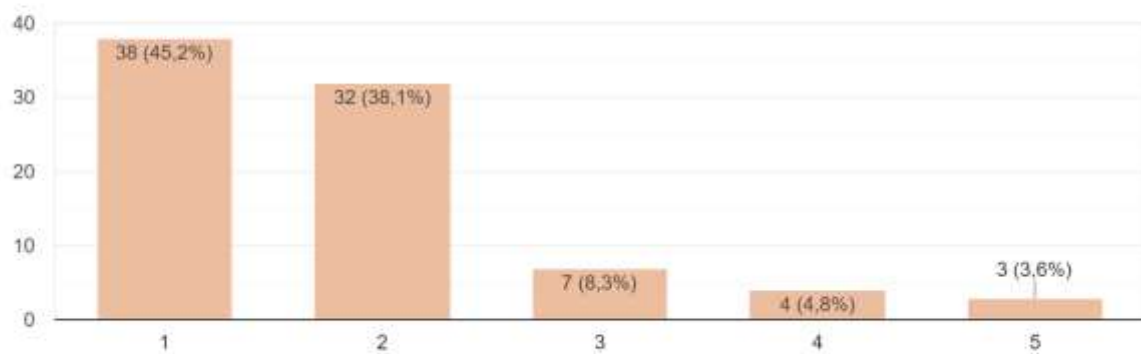
84 antwoorden

Vraag 12

Het is belangrijk dat op het rapport/portfolio een beoordeling komt wat betreft de motivatie en betrokkenheid van de leerling.

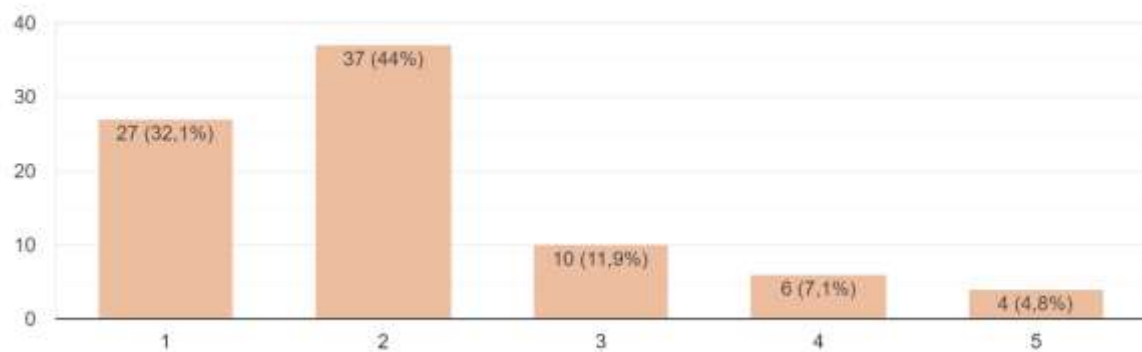
84 antwoorden

Vraag 13

Mijn kind is in staat om, onder begeleiding, aan te geven in hoeverre hij gemotiveerd en betrokken is.

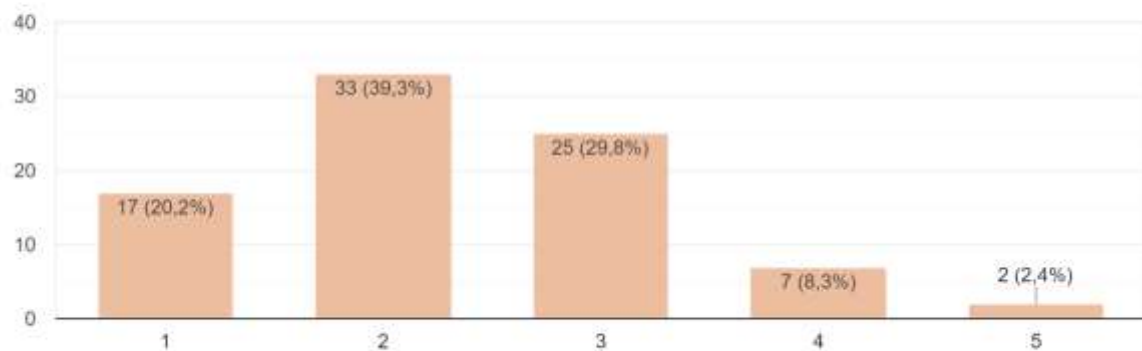
84 antwoorden

Vraag 14

Doeloriëntatie en zelfsturing houden in dat de leerling vanuit zijn betrokkenheid een doel kan stellen en zichzelf kan aansturen om dit doel te beh...g komt wat betreft doeloriëntatie en zelfsturing."

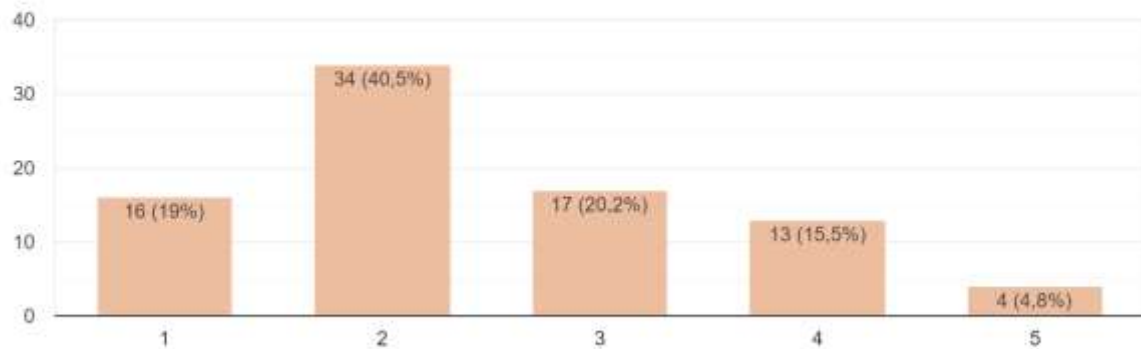
84 antwoorden

Vraag 15

Mijn kind is in staat om, onder begeleiding, aan te geven in hoeverre hij doelen kan stellen en zichzelf kan aansturen om het doel te behalen.

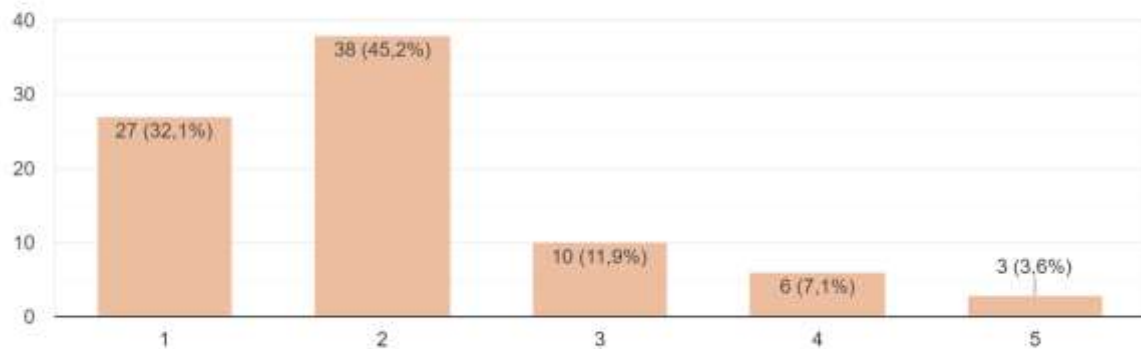
84 antwoorden

Vraag 16

Zelfwerkzaamheid en zelfvertrouwen houden in dat de leerling vertrouwen heeft in zichzelf en in het kunnen uitvoeren van een bepaalde taak. "Het...wat betreft zelfwerkzaamheid en zelfvertrouwen."

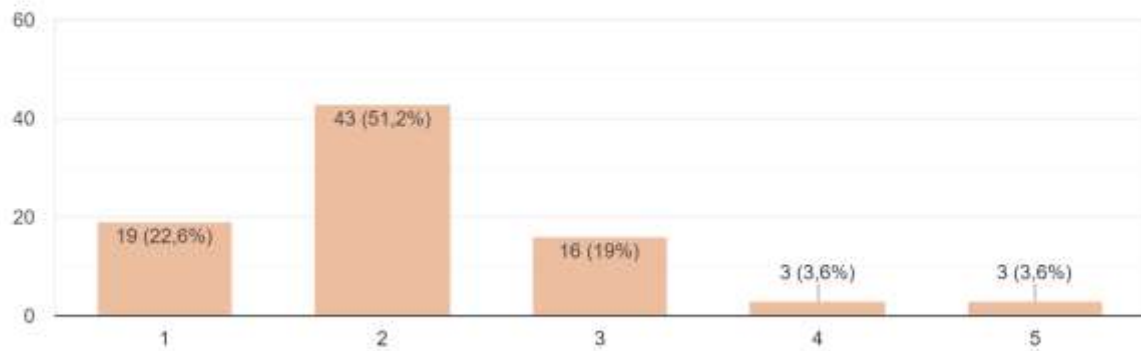
84 antwoorden

Vraag 17

Mijn kind is in staat om, onder begeleiding, aan te geven in hoeverre hij vertrouwen heeft in zichzelf en het uitvoeren van een taak.

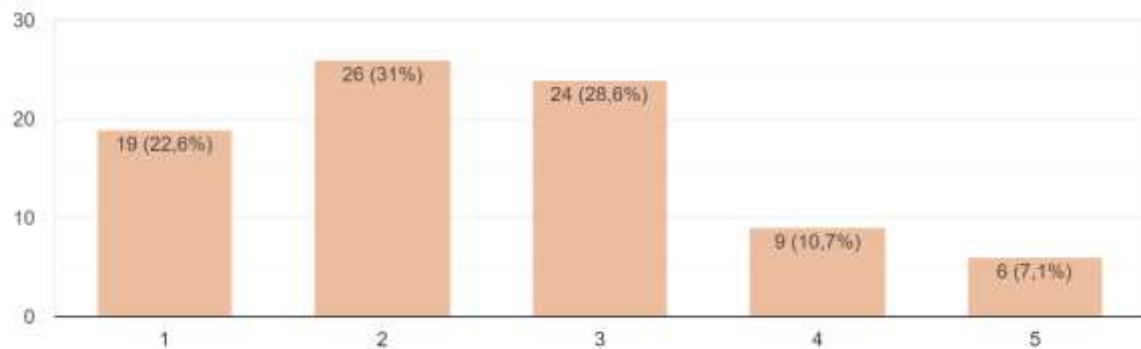
84 antwoorden

Vraag 18

Metacognitie en zelfmonitoren houden in dat een leerling inzicht heeft in zijn leerproces en weet of hij op een bepaalde manier het leerdoel kan beh...komt wat betreft metacognitie en zelfmonitoren."

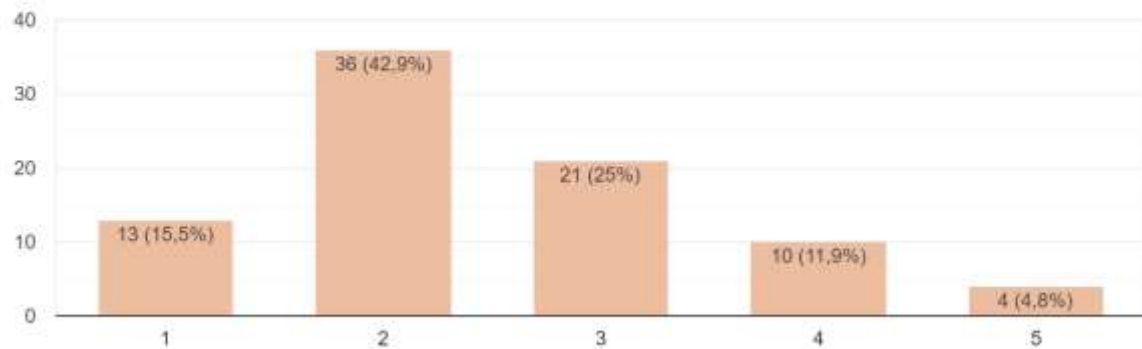
84 antwoorden

Vraag 19

Mijn kind is in staat om, onder begeleiding, aan te geven in hoeverre hij zicht heeft op zijn leerproces en weet of hij het leerdoel kan halen.

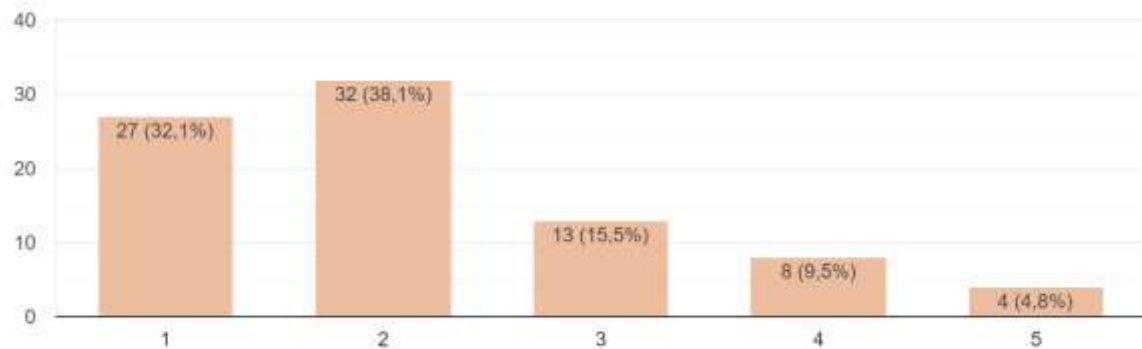
84 antwoorden

Vraag 20

Volharding houdt in dat een leerling doorzettingsvermogen heeft. "Het is belangrijk dat op het rapport/portfolio een beoordeling komt wat betreft volharding."

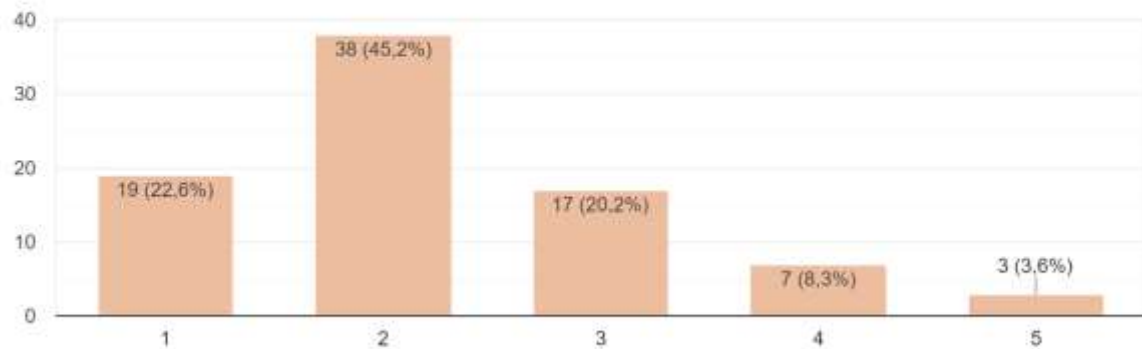
84 antwoorden

Vraag 21

Mijn kind is in staat om, onder begeleiding, aan te geven of hij doorzettingsvermogen heeft bij het werken aan een doel.

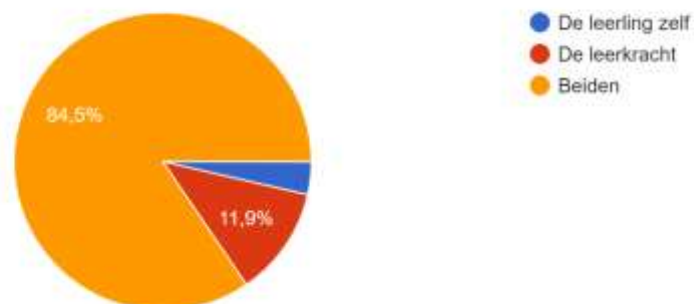
84 antwoorden

Vraag 22

Wie zou volgens u de eerdergenoemde vaardigheden wat betreft eigenaarschap moeten beoordelen?

84 antwoorden

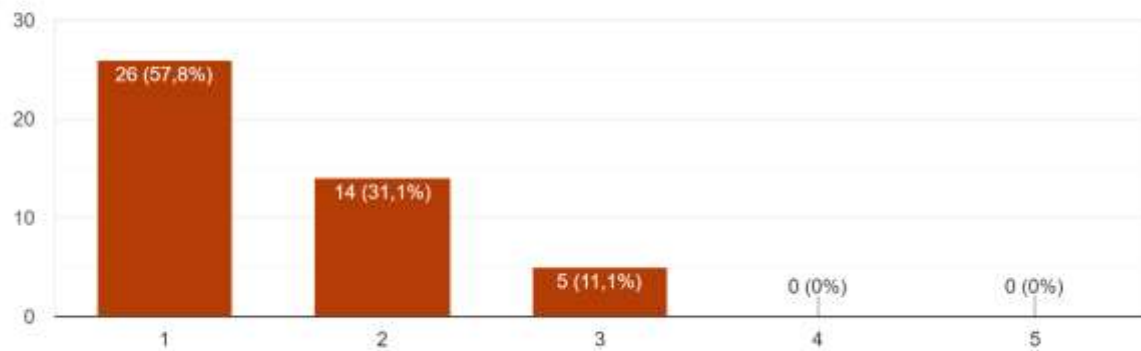

8.4 Resultaten enquête leerlingen

Vraag 1

Het is belangrijk dat er een cijfer van de toetsen (rekenen, taal, spelling, begrijpend lezen, Engels, wereldoriëntatie) op het rapport staat.

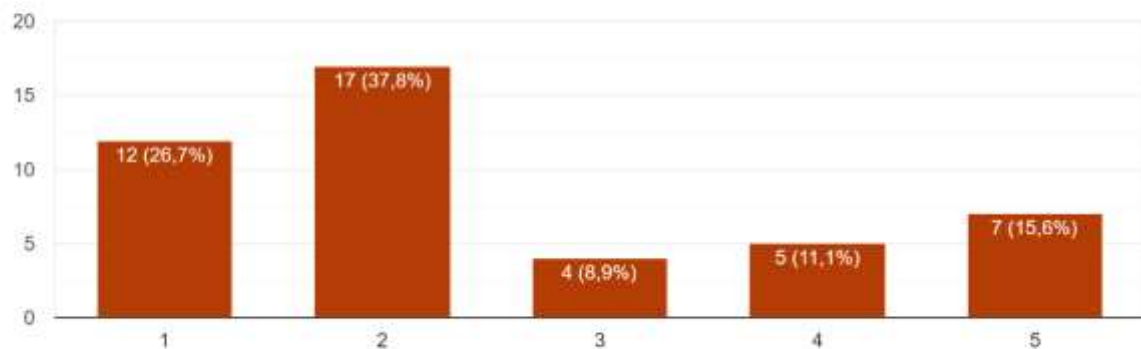
45 antwoorden

Vraag 2

Het is belangrijk dat er een cijfer voor samenwerken, zelfstandigheid, werkhouding, tempo, concentratie en werkverzorging op mijn rapport staat.

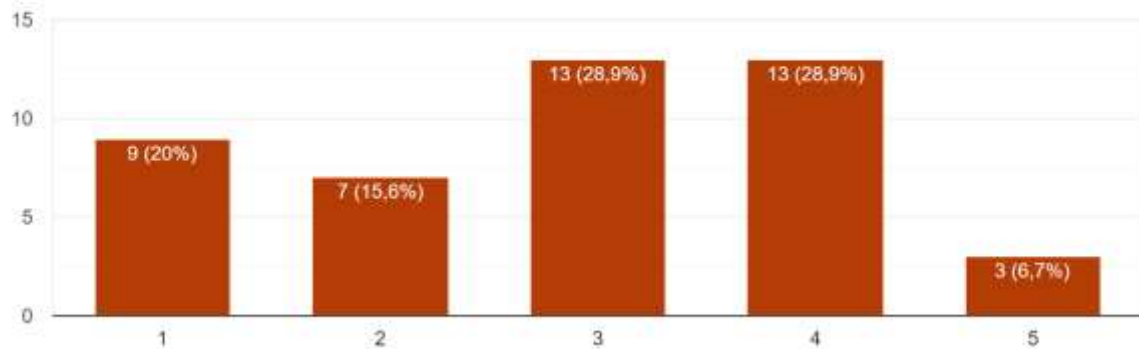
45 antwoorden

Vraag 3

Het is belangrijk dat er een woord (onvoldoende – bijna voldoende – voldoende – ruim voldoende – goed) voor samenwerken, zelfstandigheid, werkho...tratie en werkverzorging op mijn rapport staat.

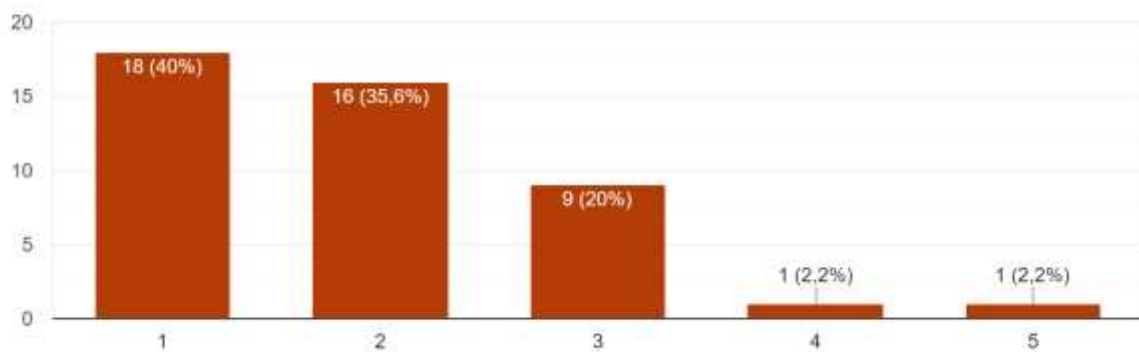
45 antwoorden

Vraag 4

Het is belangrijk dat de juf of meester iets over mij schrijft per vak. Dus een kort verhaaltje over hoe het bij dat vak gaat.

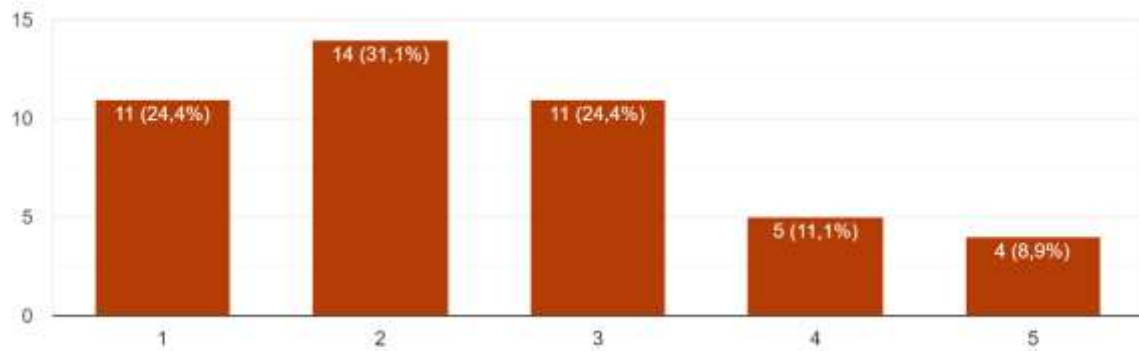
45 antwoorden

Vraag 5

Het is belangrijk dat de juf of meester een verhaaltje schrijft over hoe goed mijn samenwerking, zelfstandigheid, werkhouding, tempo, concentratie en werkverzorging is.

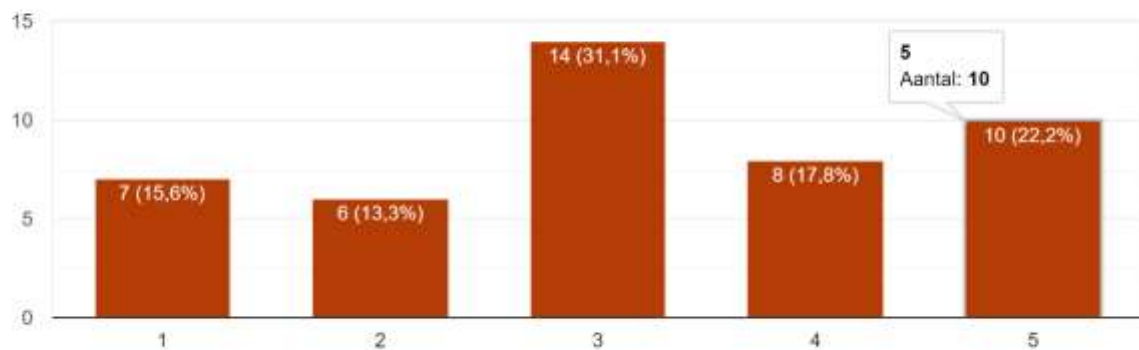
45 antwoorden

Vraag 6

Het is belangrijk dat ik zelf aan mag geven welke toetsen/werkjes ik op mijn rapport wil laten zien.

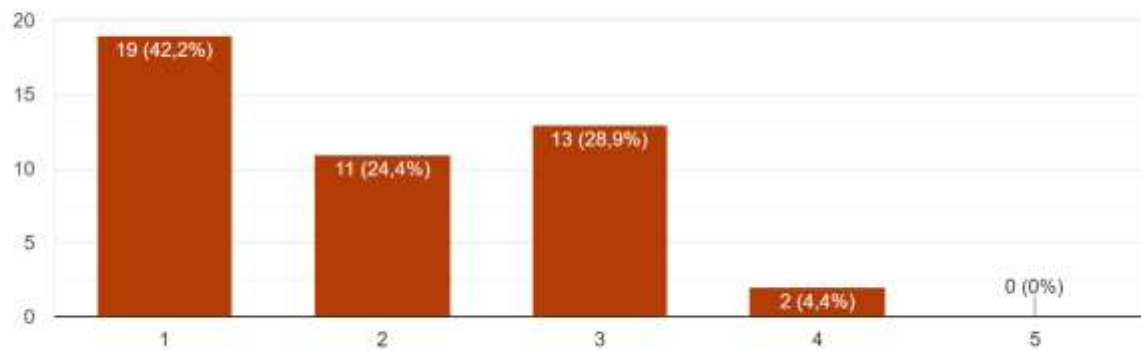
45 antwoorden

Vraag 7

Het is belangrijk dat ik op mijn rapport werkjes kan laten zien waar ik trots op ben.

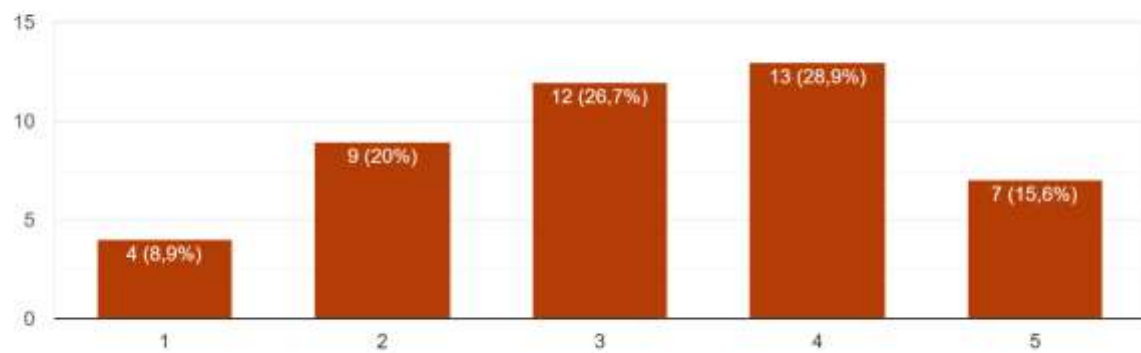
45 antwoorden

Vraag 8

Het is belangrijk dat op mijn rapport werk te zien is wat ik heb gemaakt.

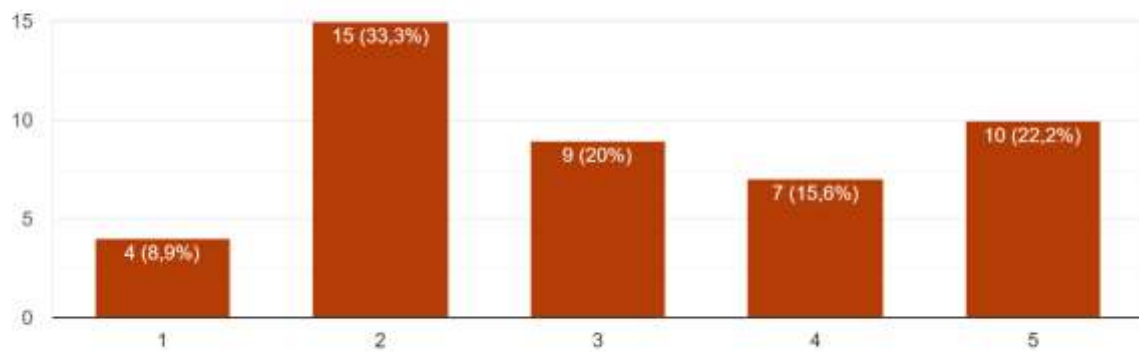
45 antwoorden

Vraag 9

Het is belangrijk dat op mijn rapport werk te zien is waar ik nog mee bezig ben.

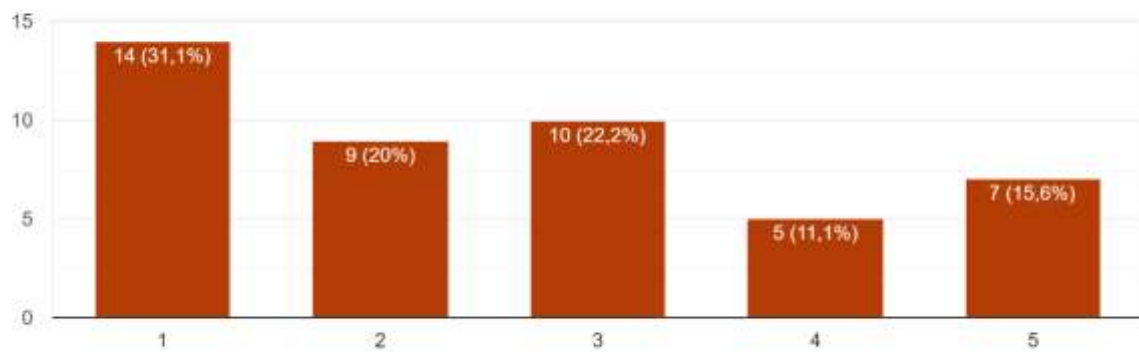
45 antwoorden

Vraag 10

Het is belangrijk dat ik mijn rapport het hele jaar kan inzien.

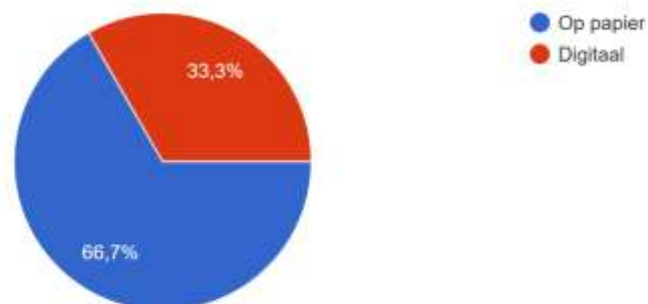
45 antwoorden

Vraag 11

Wil je liever een rapport op papier of digitaal (op de computer)?

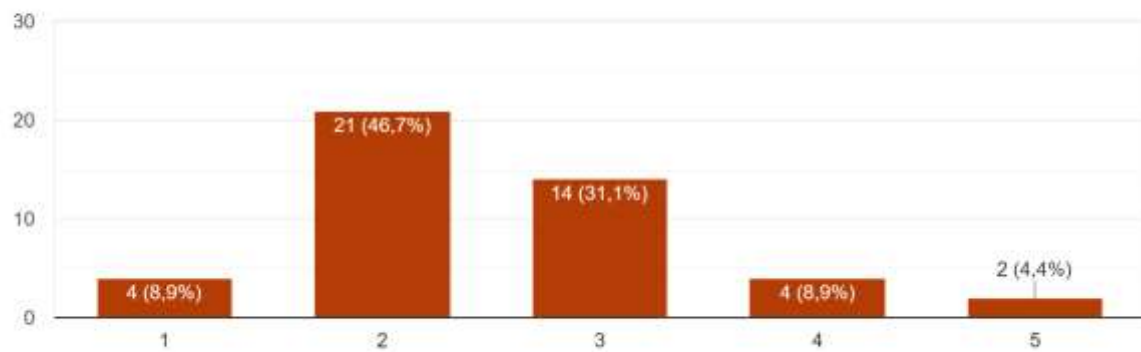
45 antwoorden

Vraag 12

Ik kan aangeven of ik betrokken ben bij mijn taak.

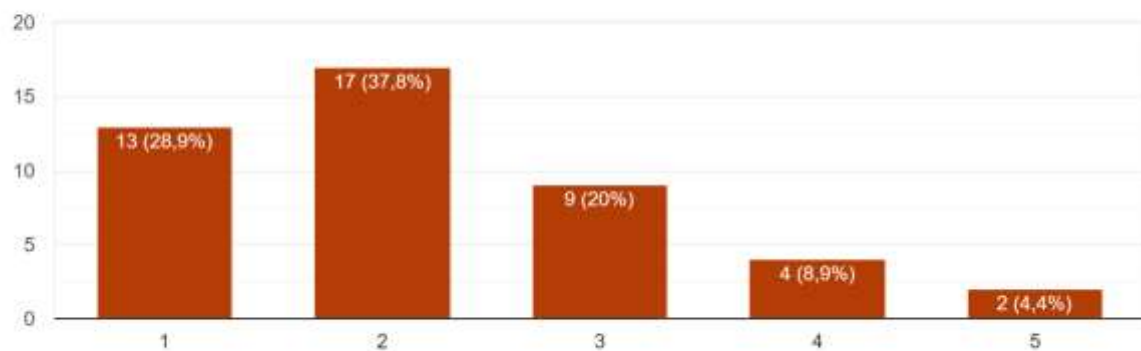
45 antwoorden

Vraag 13

Ik kan aangeven hoe en waarom ik een doel kies.

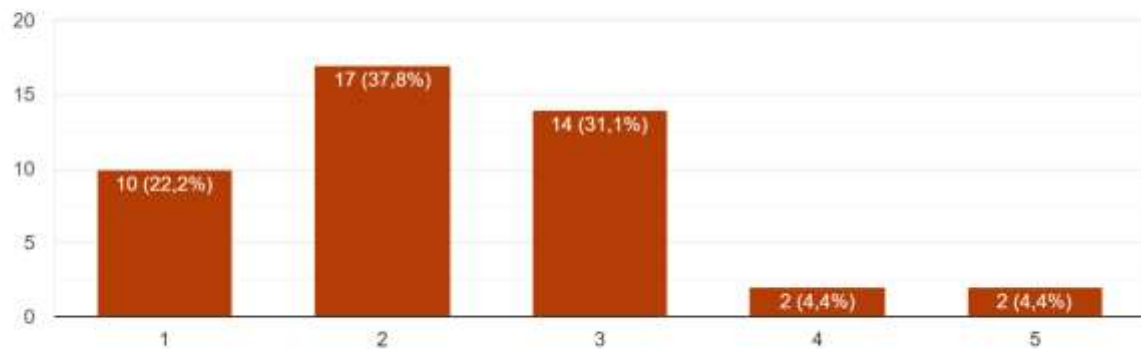
45 antwoorden

Vraag 14

Ik kan aangeven wat ik ga doen om mijn doel te halen.

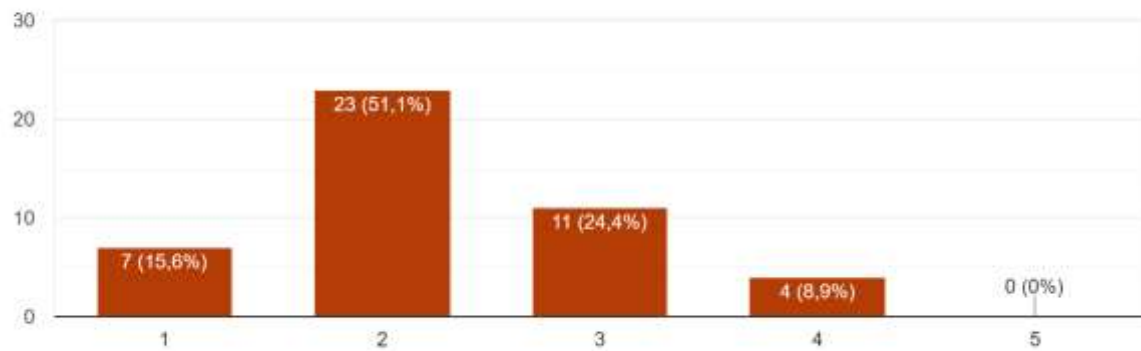
45 antwoorden

Vraag 15

Ik kan aangeven hoeveel vertrouwen ik in mezelf heb dat ik de opdracht goed ga maken.

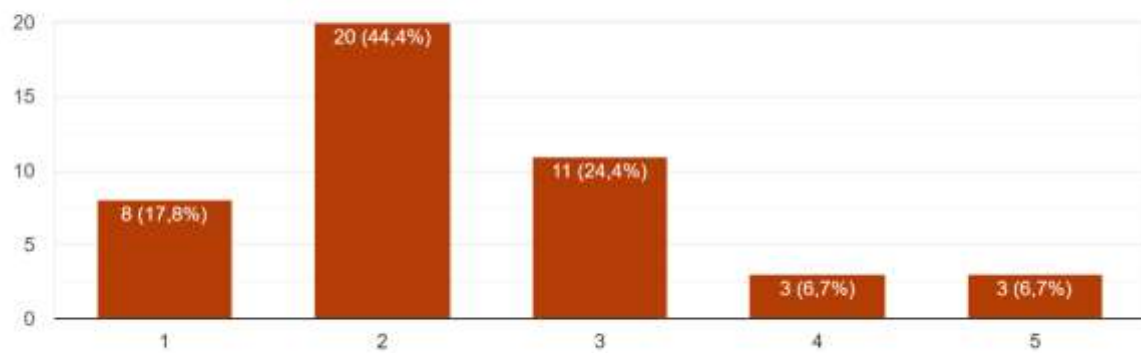
45 antwoorden

Vraag 16

Ik kan tijdens het werken aangeven of ik mijn doel ga halen of niet.

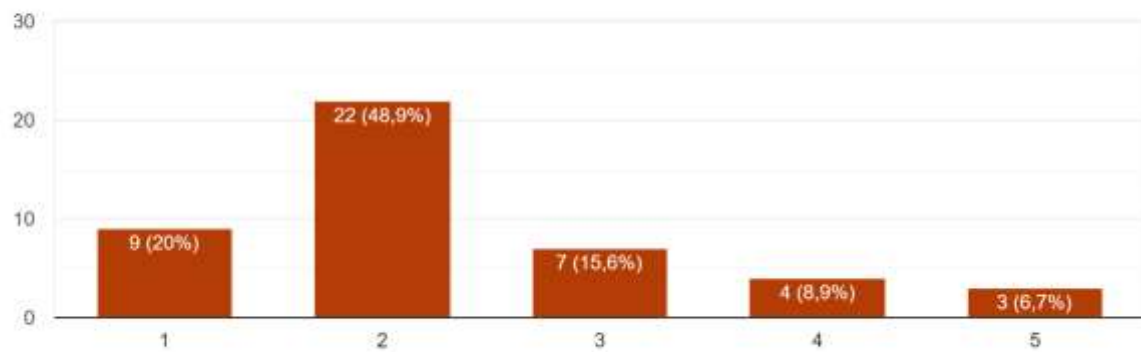
45 antwoorden

Vraag 17

Ik kan tijdens het werken aangeven wat ik anders moet doen zodat ik mijn doel wel ga halen.

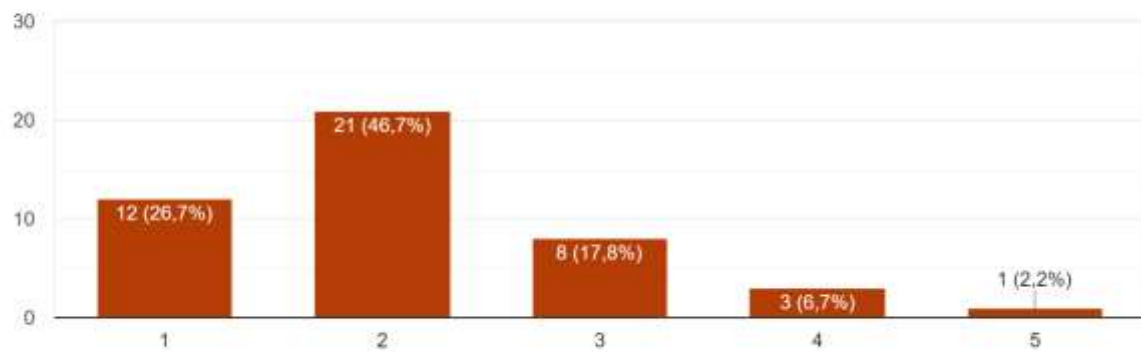
45 antwoorden

Vraag 18

Ik kan aangeven hoeveel doorzettingsvermogen ik heb tijdens het werken.

45 antwoorden

8.5 Interview

Cijferrapport, woordrapport, verslag, portfolio, zichtbaarheid

Motivatatie en betrokkenheid, doelorientatie en zelfsturing, self-efficacy en zelfvertrouwen, metacognitie en zelfmonitoren en volharding

Ten eerste heel fijn dat jullie mee willen werken aan het interview. Heel fijn dat het al zo snel kon. Ik heb een aantal vragen over de resultaten van de enquête. Ik ben namelijk benieuwd of jullie kunnen aangeven wanneer de meeste ouders bijvoorbeeld aan hebben gegeven het met een stelling eens te zijn wat dan voordelen zijn. Het kan zijn dat jullie mening verschilt met wat er uit de enquête is gekomen. Hebben jullie de resultaten voor je of zal ik ze steeds even doorspreken?

Ik heb ze erbij.

Ik zit op mijn telefoon en weet niet of de verbinding wegvalt als ik switch.

Oké dan zal ik het steeds ook even voorlezen.

Bij de eerste grafiek over het cijferrapport is te zien dat de meeste ouders aangeven het eens en helemaal eens te zijn dat het belangrijk is dat er een gemiddeld cijfer van methode toetsen op het rapport komt. Kunnen jullie aangeven wat voordelen zijn van gemiddeldes van toetsen op het rapport?

B: Ik denk dat je gewoon je algemene kennis die meetbaar is het beste kan meten met cijfers. Je hebt altijd twee facetten, je inzet en je stof. Persoonlijk zit ik op de lijn dat je je stof kunt meten met cijfers. Je inzet vind ik dat je het beste kan meten met een voldoende of een goed. Cijfers hebben daarbij volgens mij niet zoveel meerwaarde, omdat je dan toch kijkt hoe een kind in elkaar zit, hoe is hij in de klas, hoe hun inzet is.

En A. wat vind jij? Wat denk jij dat de voordelen zijn?

A: Ik denk dat het een goed gemiddelde weergeeft van de echte resultaten die een kind behaalt.

Oké. B. zei net al dat hij het het fijnste vindt als het onderdeel algemeen, dus de inzet, samenwerking etc. met een woord beoordeeld wordt. Ook uit de resultaten van de enquête blijkt dat ouders aangeven dat zij het er niet mee eens zijn dat het belangrijk is dat het onderdeel algemeen met een cijfer beoordeeld zou worden. Wat denken jullie dat de nadelen zijn van een cijfer voor hun algemene vaardigheden?

A: Ik denk dat het heel moeilijk te vatten valt in een cijfer. Je kan zeggen ruim voldoende is ongeveer hetzelfde als een 7,5 maar dan is een woordbenoeming meer op zijn plaats.

Je zegt dus eigenlijk dat het duidelijker is wanneer er een goed staat i.p.v. een 9 of 10?

A; een 10 zou je nooit geven voor gedrag of inzet, dat lijkt me niet.

B: Het is vrij subjectief natuurlijk en moeilijk te meten. Hoe meet je hoe een kind zich inzet? Je kan doen alsof je inzet goed is maar eigenlijk achter de schermen weinig doen. Of wanneer een kind bijvoorbeeld heel slim is maar weinig inzet toont voor een goed cijfer, hoe ga je dat dan meten. Er is geen normering.

Dat stukje algemeen blijft eigenlijk altijd lastig te meten en vrij subjectief. Maar wat ik uit jullie antwoorden opmaak is eigenlijk dat een cijfer onhandig is, omdat het eigenlijk niet te meten valt en dat jullie dan een woord meer op zijn plaats vinden?

B: dat vind ik wel. Het zit hem op dat vlak denk ik ook niet in de details. Je wilt vooral kijken; wil een kind ervoor gaan of niet? Hoe gedraagt hij zich in de klas. Ik denk dat een cijfer daarbij wat minder belangrijk is.

~~In het volgende figuur is inderdaad ook te zien dat de meeste ouders over het woordrapport aangeven dat ze het ermee eens zijn dat het belangrijk is dat het onderdeel algemeen met een woord wordt beoordeeld. Dat past ook bij wat jullie net zeiden.~~

Daarna komt een grafiek over het verslag. Met verslag wordt bedoeld dat er echt een opmerking bij staat. Zoals er nu bij rekenen bijvoorbeeld bij kan staan 'je bent erg vooruit gegaan met de tafels, je hebt hier hard voor gewerkt.' Maar het verslag kan ook gezien worden als vervanger van bijvoorbeeld cijfers of woorden. De meeste ouders geven het eens te zijn dat het belangrijk is dat de leerkracht een opmerking plaatst per vakgebied. Wat denken jullie dat daar de voordelen van zijn?

B: Ik denk dat je op die manier meer inzicht kunt krijgen in wat er in het hoofd van het kind omgaat en hoe ze in de klas zitten. Een cijfer of een v of g is in dat geval maar iets heel statisch. Een 7,5 geeft wel een gevoel maar wat veel interessanter is; hoe kom je aan die 7,5. Dat kan per kind heel erg verschillen, de ene heeft er misschien hard voor gewerkt, terwijl de ander er niks voor heeft hoeven doen. Dus voor mij als ouder vind ik het veel interessanter om te weten hoe die 7,5 tot stand komt.

Dan dus vooral een opmerking over hoe er gewerkt is aan een doel?

B: ja de context. Die heb je op deze manier wel.

Je zou dus iets meer context willen, zijn er nog meer dingen die je in zo'n opmerking graag zou lezen?

A: ~~bedoel je echt per vak of in het algemeen?~~ Want waar het rapport nu mee begin dat stukje algemeen dat vind ik eigenlijk nog het belangrijkste van het rapport. Dat je ziet hoe je kind zich in de klas verhoudt tot anderen, hoe het gedrag is. Wanneer daar staat dat het lekker gaat in de groep en het gedrag goed is vind ik dat vaak nog belangrijker dan om te zien of het een 7 of een 8 is. Ik vind dat deel wel heel belangrijk.

Zijn er verder nog dingen die je in een opmerking wil zien?

A: ~~wat B. net ook al zei,~~ ik wil inderdaad ook weten hoe het in de klas gaat. Of hij of zij het begrijpt.

B: Ja hoe hij werkt met name. Is er heel veel energie ingestoken door de docent of heeft hij het zelf kunnen doen? Dus of het vanzelf gaat of dat er heel veel tijd in heeft gezeten. Ik denk dat dat voor zeker een ouder interessant is.

A: dan weet je inderdaad of een 7 met twee vingers in de neus is behaald of dat daar hard voor is gewerkt.

B: ja het kan dus zijn dat een 6 van het ene kind eigenlijk veel meer waard is dan een 9 van het andere kind.

Net hadden we het al kort over het algemene onderdeel. De meeste ouders geven daarbij aan dat ze het belangrijk vinden dat daar een opmerking bij geplaatst wordt. Wat denken jullie dat daarbij de voordelen zijn van een opmerking of wat zou je terug willen zien in zo'n opmerking?

A: Wat ik net al aangaf, je wilt heel graag weten hoe je kind in de klas is. Hoe de omgang is, hoe hij in de groep ligt, of hij goed oplet. Het hele algemene deel. Dat wordt op die manier duidelijk.

B: Ik merk zelf ook dat ik de opmerkingen eigenlijk veel belangrijk vind dan de rest. Die opmerkingen geven juist een goed beeld van je kind. Heel fijn als de cijfers voldoende zijn en dat geeft ook aan op welke niveau hij straks kan gaan instromen op de middelbare school. Maar het verhaal er omheen is eigenlijk veel belangrijker.

Ik maak uit jullie antwoorden op dat jullie de context dus eigenlijk belangrijker vinden dan het uiteindelijke resultaat.

B: ja. Dus hoe ze gekomen zijn aan bijvoorbeeld een 6. Dan kun je ook veel beter gaan aansturen.

In het volgende figuur gaat het over het portfolio. Bij het onderdeel portfolio's zie je dat ouders eigenlijk bij alle drie de stellingen, die gaan over de drie soort portfolio's, aangeven het eens te zijn. Bij de eerste stelling gaat het over werk toevoegen waar de leerlingen trots op is. Daarbij is de meerderheid het ermee eens dat dat belangrijk is. Wat denken jullie dat de voordelen zijn dat op een rapport ook te zien is waar de leerling trots op is?

B: de positiviteit vooral. Een rapport is altijd spannend. Het kan echt een afrekening zijn. Leg de focus dan eens op wat wel goed gaat. Als je trots bent op dingen die wel heel goed gaan en dingen die je hebt gemaakt zijn dat mooie dingen waar een kind blij van wordt. De drijfveer moet volgens mij nog altijd zijn dat je naar school gaat omdat je het ook leuk vindt en het geen verplichting is. Dan gaat het leren ook meer 'vanzelf'.

Je hebt ook nog een portfolio waarop werk te zien is wat door de leerling gemaakt is. Bijvoorbeeld toetsen, een presentatie of een gemaakte opdracht. Hoe denken jullie daarover?

A: het geeft ook weer wat meer inzicht. Je ziet welk onderwerp er speelt en wat de meeste interesse heeft bij je kind. Bij dingen waar ze trots op zijn daar ligt vaak ook een groot deel interesse.

Wat voor werk zouden jullie dan vooral willen zien?

A: dat is best lastig om te zeggen en verschilt denk ik ook per leerjaar.

Het gaat nu vooral om de groepen 6, 7 en 8.

A: dan zijn het denk ik vooral presentaties of werkstukken. Een som zie ik thuis bijvoorbeeld ook bij het huiswerk. Ik zou dan liever iets zien van waar ze zich in verdiept hebben en iets moois van gemaakt hebben.

Een andere vorm kan zijn dat er op het portfolio ook werk te zien is waar de leerling nog mee bezig is. Bijvoorbeeld iets van spelling waar hij nog mee bezig en waar nog aan gewerkt wordt. Hoe staan jullie daar tegenover?

B: ook positief. Het geeft dan een beeld hoe de leercurve gaat van je kind.

A: ja, waar ze in het proces zitten.

Het is misschien lastig om te zeggen maar wat voor werk zou je daarvan dan willen zien? Vakken waarbij de leerling eigenlijk bijvoorbeeld een 5 zou scoren of ook bij vakken waarbij een 9 gescoord zou worden.

B: ik vind de vijven dan eigenlijk ook wel interessant. Een rapport hoeft ook weer niet alleen maar positiviteit te zijn, daar mag ook wel een kritische noot in staan. Zo wordt ook zichtbaar wat de aandachtspunten zijn. Een rapport is denk ik ook wel bedoeld om aan te geven waar verbeterpunten liggen.

A: ik weet alleen niet of ik dat dan op het rapport zelf handig vind of bij het tien minuten gesprek bijvoorbeeld. Dat daar meer dat soort zaken worden meegegeven.

B: ik zou er persoonlijk niet zoveel moeite mee hebben als het erop staat maar ik denk inderdaad wel dat het verduidelijkt moet worden in een gesprek.

A: precies. Het moet wel goed omschreven worden en het moet duidelijk zijn waar de komende periode aan gewerkt moet worden.

Wanneer een portfolio wordt ingezet worden vaak ook kindgesprekken gevoerd. Een kind heeft zelf dan vaak ook inspraak op wat er in het portfolio komt. Het is dan meer een proces en niet zomaar iets wat een kind/ouder ineens te zien krijgt.

B: je ziet dan ook wel dat er een doelstelling afgesproken wordt. Het is dan wel interessant om te kijken wat daar dan uiteindelijk het eindresultaat van is. Of je dan alles per se op het rapport moet zetten dat weet ik niet. Maar ik denk dat er best verwezen mag worden naar de doelstellingen.

In een volgend figuur wordt gevraagd of ouders het rapport liever op papier willen zien of digitaal en daarbij gaf ongeveer 68% van de ouders aan dat ze het rapport liever op papier willen zien. Daarnaast gaf de meerderheid ook aan dat het belangrijk is dat het rapport altijd inzichtelijk is.

Wat denken jullie dat de voor- en nadelen zijn van papier en digitaal?

B: het voordeel van digitaal is dat het bewaren gemakkelijker is. Ik denk dat het mooi zou zijn als er een combinatie zou komen. Papier is toch wel prettig omdat het dan erbij gepakt kan worden en doorgesproken kan worden met het kind. Dan hebben ze iets tastbaars waar ze trots op kunnen zijn. Maar een papieren versie kun je zelf natuurlijk ook regelen als je dat wilt, het is geen must maar wel handig.

A: een combinatie lijkt mij het beste. Voor de kinderen is het denk ik leuker om het op papier te krijgen. Het kan natuurlijk wel zijn dat bijvoorbeeld werkbladen online te bekijken zijn, omdat natuurlijk niet alles ingescand kan worden.

B: een portfolio zou je ook bijvoorbeeld in een gesprek kunnen laten zien.

Een papieren portfolio of rapport zou vooral op school in te zien zijn en een digitaal rapport kan ook thuis bekeken worden. Zoals ik net al zei geeft de meerderheid aan dat ze het belangrijk vinden dat ze het rapport altijd in kunnen zien. Dat is dus online wellicht makkelijker dan op papier. Hoe staan jullie daarin?

A: ik sta er wel achter dat er, net als nu, op een aantal momenten een rapport komt met de resultaten. Het hoeft mij niet net zo te zijn als op de middelbare school dat je elk punt wat behaald wordt meteen digitaal binnenkrijgt. Dat vind ik niet nodig.

B: ik ook niet.

Veel ouders geven echter wel aan dat ze het belangrijk vinden dat het altijd in te zien is. Uit de vraag zou ook opgemaakt kunnen worden dat ouders de gegevens altijd op kunnen vragen.

B: het ligt er inderdaad aan hoe je de vraag interpreteert. Ik hoef niet van elke toets meteen te weten welk cijfer ze gehaald hebben, dat hoor ik wel. Maar ik hoef het niet bij elkaar te hebben op te checken hoe het zit.

Behalve cijfers kan er bij een portfolio ook werk inzitten. Dat wordt dan steeds aangevuld. Hoe denken jullie dan over de zichtbaarheid?

B: dan zou het misschien wat anders zijn. Dat je dan kunt zien welke werkjes gemaakt worden. Dat is wat meer praktisch gevormd, dat zou wel interessanter zijn om te zien.

A: Inderdaad. Leuk om dan de eindwerkjes te zien. Want het hele proces volgen dat hoeft van mij niet.

B: Ja en nu krijg je met kerst vaak ook een hele stapel mee uit de la. Kinderen weten dan vaak überhaupt niet meer dat ze het gemaakt hebben en dan is dat werk niet zo interessant. Dan is het dus wel leuker om dat eerder te zien.

Dat waren eigenlijk de onderdelen over het rapport. Daarna kwam het onderdeel over eigenaarschap. Ik heb bij mijn onderzoek gekeken wat er nodig is om 'eigenaarschap' bij een leerling te creëren. Daar kwamen verschillende onderdelen uit waarmee ze aan de slag moeten gaan. In de enquête werd steeds gevraagd of het belangrijk was om de onderdelen terug te zien op het rapport. De resultaten van deze vragen zijn weer gegeven in één figuur. Daarbij zien jullie dat eigenlijk vooral helemaal mee

eens en eens geantwoord is. Bij doeloriëntatie en zelfsturing en metacognitie en zelfmonitoren is wat vaker gekozen voor 'neutraal'.

Wat denken jullie dat het voordeel is van een beoordeling op het onderdeel motivatie en betrokkenheid?

B: ik denk dat dat context geeft over hoe je kind in de klas zit. Het geeft een gevoel van hoe je kind zijn best doet.

A: dat geeft de motivatie aan; waarom zit ik hier.

In de enquête werd vermeld dat doeloriëntatie en zelfsturing inhoudt dat de leerling zelf een doel stelt en zichzelf aanstuurt op dat doel te behalen. Bij deze stelling zie je dus dat er ook wel 'neutraal' geantwoord is.

A: ik denk dat het voor ouders ook lastig is om te weten wat het precies in de praktijk gaat inhouden. Het zijn best lastige begrippen. Daardoor heb je er niet zo'n goed beeld bij en ik denk dat je daardoor ook wel 'neutraal' als reactie krijgt.

Ja, dat zag ik ook. Ook bij de andere stelling waar vaker 'neutraal' is geantwoord dan bij de anderen waren de begrippen lastig of niet?

A: ja, je weet inderdaad niet welke vorm het krijgt.

Dat is iets waar later naar gekeken moet worden en waar de school mee aan de slag zal moeten als ze de leerlingen meer eigenaarschap willen bieden.

B: ik denk wel dat je door het eigenaarschap meer maatwerk kan bieden. Ze kunnen aan eigen doelen werken en worden veel meer verantwoordelijk.

Het onderdeel self-efficacy en zelfvertrouwen werd in de enquête omschreven als het vertrouwen van een leerling in zichzelf maar ook het vertrouwen dat hij heeft in het goed maken van zijn werk. Wat denken jullie dat het voordeel is als daarvan een beoordeling zou komen op het rapport?

B: zelfvertrouwen is heel belangrijk, ook voor het lekker in je vel zitten. Ik denk dat het een groot voordeel is wanneer het (zelf)vertrouwen gemonitord wordt. Daarin zijn ook ouders heel belangrijk. Ik denk dat hier tegenwoordig al veel meer aandacht aan besteed wordt dan vroeger.

A: ja, ook het geven van tips en tops aan elkaar wordt veel gedaan en dat vind ik ook goed. Kinderen leren dan om zaken positief te brengen en dat geeft anderen ook zelfvertrouwen.

B: inderdaad het bekijken hoe je het de volgende keer beter kan doen en niet meteen het afrekenen.

De volgende stelling ging over metacognitie en zelfmonitoren. Dat stond ik de enquête omschreven als dat de leerlingen inzicht hebben in het leerproces en dat ze weten wat ze moeten doen om een leerdoel te behalen. Wat denken jullie dat het voordeel van deze onderdelen is?

B: dat ze vooral weten waar ze het voor doen, een doel op langere termijn. Dat ze weten waarom ze bepaalde sommen oefenen en waarom ze dingen bij taal leren. Als je laat inzien waarom ze iets leren en wat het op gaat leveren dan ziet het kind er het nut van in.

En wat denk je dat dan vooral het voordeel is van dat een kind zelf weet wat hij nog moet doen om een doel te behalen?

B: het inzicht wat hij dan heeft. Dat hij weet wat hem te wachten te staat en de tools krijgt om stappen te kunnen maken. Dat hij ook weet waar hij hulp kan krijgen. Dat hij dus de weg ernaartoe weet en dus hulp nodig heeft om de weg te bewandelen.

A: dat je eigenlijk een route uitstippelt.

De laatste stelling ging over volharding; doorzettingsvermogen. Wat zou het voordeel zijn als dat onderdeel op het rapport zou komen en daarop ingezet zou worden in de klas?

A: het is natuurlijk wel een belangrijke eigenschap. Als je doorzettingsvermogen heel laag is dan kom je er niet. Dan kun je je eigen doelen ook niet behalen. Het is denk ik ook wisselend per vak. Wanneer je ergens goed in bent zal je meer doorzettingsvermogen hebben

B: Ik denk ook dat de rol van ouders hierin stiekem veel belangrijker is dan we denken. Op school kan heel hard getraind worden op volharding maar als je thuiskomt en je ouders staan daar heel anders in dan gaat het nooit lukken. Dan leert een kind nog niet om door te zetten.